

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δωδέκατος

Συνδρομή έτησις: Έν' Αθήναις, ρρ. 10, εν ταϊς έποικίαις ρρ. 12, εν τῃ Αλληθιαῃ ρρ. 20. - Αϊ συνδρομαί έρχονται από Ι Ιουλιανου έκαστου έτους και είνε έτησις - Γραφεϊον τῃς Διακονίας, Όδῃς Σταδίου, 6

6 Σεπτεμβρίου 1881

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ

Παιδική ανάμνησις.

Οὐδέποτε ἡ σημερινὴ νεότης θὰ μάθῃ τὰς σφοδράς συγκινήσεις, ἀς ἠθάνθηεν ὅτε πρῶτον ἐγεινα κάτοχος τοῦ πρώτου ζεύγους τῶν ὑποδημάτων μου. Τὴν σήμερον τὸ εἶδος τοῦτο τῆς υποδέστεως δὲν εἶνε πλέον τοῦ συρμοῦ· ἀλλὰ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὸ νὰ φορῆσῃ τις ὑποδήματα ἦτο τρόπον τινὰ προβιθασμὸς τοῦ παιδίου εἰς ἄνδρα, ἀνύψωσις κατὰ δύο τοῦλάχιστον δακτύλους. Δὲν κάμνω ὄραον, διότι εἶνε πολλὰ ἔτη ἔκτοτε, ἀλλὰ τὸ ὄνειρόν μου τοῦτο πιστεύω ὅτι τὸ ἔβλεπον δύο ὄλα ἔτη. Διερχόμενος τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως ἠσθάνομην διεγειρομένην τὴν ὄρεξίν μου οὐχὶ ὑπὸ τῶν ζαχαροπλαστείων, οὐχὶ ὑπὸ τῶν τεραστίων ἐκείνων δοχείων τῶν περιεχόντων ποικιλόχροα βρυστὰ καὶ χρησιμευόντων ὡς σημεῖα ἀναγνωσίσεως τῶν φαρμακείων, πρὸ τῶν ὁποίων ἄλλοτε τασάκις ἔσταν ἐν ἐκστάσει λείχων τὰ χεῖλη μου καὶ ὑποτονηορῶζον «Τὰ ὠραῖα αὐτὰ κόκκινα καὶ κυκνὰ ποτὰ, Θεέ μου! τί καλὰ ποῦ θὰ εἶνε!» Ταῦτα πάντα, λέγω, οὐλόως μὲ συνεκίνηον· μόνον τὰ ὑποδηματοποιεῖα προσεῖλκυον τὴν προσοχὴν μου. Ἰσάμενος πολλάκις πρὸ τῶν παραθύρων ἐθεώμην τὰ ἐκτεθειμένα ὑποδήματα ἐν ταῖς ὑελίναις θήκαις, ἐπιθεωρῶν λεπτομερῶς αὐτὰ καὶ παραβάλλων πρὸς ἄλληλα· καί, ἀρ' οὐ ἐξέλεγον τὰ τῆς ἀρεσκείας μου ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν στενάζων ἐκ βαθέων, «Τοιαῦτα τὰ ἤθελα ἐγὼ, ἀλλὰ ὀλίγον τι ὑψηλότερα».

Ἄλλ' οἴμοι! ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὰ πάντα ἐρχονται· ἡ ὠρα τῶν πρώτων μου ὑποδημάτων ἐσήμκνε, ὡς ἐσήμαναν μετὰ ταῦτα τόσαι καὶ τόσαι ἄλλαι ὄραι ἦττον εὐάρεστοι. Ἐπειδὴ ἔλαβον τὸ δεύτερον βραβεῖον ἐν τῷ σχολείῳ, οἱ γονεῖς μου ἔκριναν ὅτι τοιαύτη τις τιμὴ ἦτο ἀξία καὶ ἀνταμοιβῆς ἐκτάκτου· συσκευάμενοι λοιπὸν ἀπεράσισαν παμφερῆ νὰ μοι δωρηθῇ ζεύγος ὑποδημάτων. Καὶ ὅτε κατὰ τὰς διακοπὰς τοῦ Πάσχα ἐπανῆλθον ἐκ τοῦ σχολείου οἴκαδε, ὁ πατήρ μου μοι ἀνήγγειλεν ἐπιστήμως ὅτι τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν εἶελλε νὰ ἔλθῃ ὁ ὑποδηματοποιὸς νὰ μου πάρῃ μέτραν· τοῦτο ἐγὼ ἀκούσας ὑπεκρίθην ὅτι ἐξέπλάγην· λέγω δὲ ὑπεκρίθην, διότι ἡ μήτηρ γεννώσκουσα ἦδη τὴν σφοδρότάτην μου ἐπιθυμίαν καὶ φοβουμένη μὴ τὸ κερνίδιον τῆς ἀγγε-

λίαις βλάβῃ τὴν ὑγίειάν μου, ἐνόμισε καλὸν ἅμα τῇ ἀφίξει· μοι εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον νὰ μοι εἶπῃ ὅτι εἶχεν ἤδη ἀπορρασιθῆ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν διακῶν εὐχῶν μου. Καίτοι λοιπὸν προσγίνωσκον τὸ πρᾶγμα, οὐχ ἦττον κατησπᾶσθην τοὺς φιλοστόργους γονεῖς μου ἐκδηλών τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην μου.

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα, ἣτις μοι ἐφάνη αἰὼν ἀτελεύτητος, εἶδον μετὰ πολλῆς χαρᾶς προκύπτοντα κατὰ τὸ ἄκρον τῆς πρὸ τῆς οἰκίας μας μικρᾶς δειδροστοιχίας ἄνθρωπὸν τινα κομίζοντα τὸ ὄνειρόν μου περιτετυλιγμένον διὰ πρασίνου ὑφάσματος. Ἡ καρδία μου ἐπάλλετο σφοδρῶς ὅτε ἐπεχειρήσα τὰ προσιμα τῆς δοκιμασίας τῶν ὑποδημάτων μου. Μετὰ τιναις δυσκολίας προσερχομένης, ὡς εἶκός, ἐκ τῆς ἀπειρίας μου εἰσῆγαγον τὸν πόδα εἰς τὸ ὑπόδημα.

Τὸ κατόρθωσα τελευταῖον, ἀλλὰ ὁ πόνος εἰσχωρήσας μέχρι τοῦ ταρσοῦ δὲν ἠθέλησε νὰ προχωρήσῃ πλέον.

— Σπρώξατε ὀλίγον, κύριε, εἶπεν ὁ ὑποδηματοποιός.

Τοὺς δύο δακτύλους διαπεράσας διὰ τῶν ἀορτήρων κατέβηλον ὑπερανθρώπους ἀγῶνας, καὶ κατόρθωσά πως νὰ ἀναγκάσω τὸν πόδα μου νὰ προχωρήσῃ, τοῦθ' ὕπερ ἐδιπλασίασε τὸ θάρρος μου. Κατακόκκινος φωτιὰ προσεπάθησα διὰ νέου τιναγμοῦ, ἀλλ' ἀνέπεσα ὑπτίως ἐπὶ τῆς ἔδρας μου· οὐχ ἦττον ἡ ἐπιτυχία ἦτο ἦδη ἐξησφαλισμένη, καὶ μία τις μόνον ὑπελείπετο ἀπόπειρα ἡ τελευταία. Καὶ ἅμως οὐχί· διότι ἡ πτέρνα ἦτο τῶν ἀδυνάτων νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν θέσιν τῆς.

— Κτυπήσατε τώρα τὸν πόδα σας, κύριε, ὑπέλαβεν ὁ καλλιτέχνης.

Ἡ συμβουλὴ αὕτη ἦτο λίαν καλὴ, διότι παρρηθὺς ἡ πτέρνα ἠκολούθησε τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ποδὸς καὶ ἐσφηνώθη ὡς σιδηρὰ σφὴν διὰ τῆς σφύρας ἐμπηγομένη εἰς τεμάχιον ξύλου. Ἄλλ' οἴμοι! μόλις τὸ ἤμισυ τῶν δεινῶν μου συνεπληρώθη· διότι καὶ τὸ ἀριστερὸν ὑπόδημα δὲν ἐφάνη ὀλιγώτερον δυσπειθὲς τοῦ διδύμου ἀδελφοῦ του. Παρὰ τοῦ διδασκάλου μου εἶχον πολλάκις ἀκούσει ὅτι τὰ καλὰ κότφ κτῶνται· τότε δὲ εἶτι μάλλον ἐθεβαιώθην περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης.

Καίτοι δὲ ἡ πλήρωσις ἐπιθυμίας ἐπὶ μακρότατον χρόνον ἀσμένως προσδοκωμένης καθήλυνε τὴν καρδίαν μου, ἀλλὰ τὰ κάτω μου ἄρακ ἠσθάνοντο

ὄλας τὰ ἐναντίον· θανασίμως ὑπέφερον ἐν τῇ φυλακῇ εἰς ἣν τὰ εἶχον περιορισμένα.

— Εἶνε κολλητὰ ἄν γάντι, εἶπεν ὁ ὑποδηματοποιός.

— Καλὲ, μὲ φαίνονται στενά καὶ στενά. "Ε, δὲν σε στενοχωροῦν, μικρὲ;

— "Αχ! νὰ μὴ του πληγώσουν τὰ πόδια! προσέθεσεν ἡ μήτηρ μου.

Ἐδέησε νὰ καταβάλω ἀληθῶς μεγίστην προσπάθειαν ἵνα κρατήσω τὸ γαί, ὅπερ ἐκρέματο ἀπὸ τῶν χειλέων μου· διότι ἐγὼ εἰζέυρω τί ὑπέφερον τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ἄλλ' ἐσκέρθη ὅμως ὅτι ὁ ἄθλιος ὑποδηματοποιός θὰ ἐζήτησι πιθανῶς μιᾶς ἔτι ἐβδομάδος προθεσίαν πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν περιλαλήτων ὑποδημάτων, ἅπερ ἐσφιγγον ἤδη εἰς χεῖράς μου, ἢ μᾶλλον αὐτὰ μὲ ἐσφιγγον. Διανοομένη ὅτι μεθαύριον ἐμελλε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν μας ἡ μικρὰ μου ἐξαδέλφη Ἑλένη, ἥτις ἐπειδὴ ἦτο ἐν ἔτος μεγαλειτέρα μου, μοῦ ἔκαμνε τὴν μεγάλην καὶ ἐφέρετο πρὸς ἐμὲ ὑπερφάνως· πῶς λοιπὸν νὰ ἀφῆσω νὰ παρέλθῃ τοιαύτη εὐκαιρία νὰ δειξῶ καὶ ἐγὼ εἰς αὐτὴν ὅτι ἔπρεπε νὰ με σέβεται χάριν τῶν ὑποδημάτων μου τῶν τόσον ἀνδρικών; Ὑπέμεινα λοιπὸν τοὺς δριμυτάτους πόνους, ὡς ὁ παῖς ἐκεῖνος ὁ Σπαρτιάτης, ὅστις κλέψας ἀλώπεκα ἔκρυψεν αὐτὴν ὑπὸ τὸ φόρεμά του. Ὑπέμεινα ἡρωϊκῶς τοὺς πόνους, ἀναίσθητος εἰς τὰ κεντήματα καὶ τὴν νάρκη, ἥτις ἀπὸ τῶν ποδῶν ἀνέβαιναν εἰς τὴν κνήμην· περιῆλθον πολλάκις τὴν αἴθουσαν μεγάλοις βήμασι, καὶ ἐπανελθὼν ἔστην ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου, καὶ κατοπτριζόμενος εἰς τὸ στίλβον δερμάτινον κάτοπτρον, εἶπον εἰς αὐτόν:

— Κυττάξατε, καθόλου δὲν με στενοχωροῦν, μὰ καθόλου.

Ἡ ἐξαδέλφη μου Ἑλένη ἦτο δεκατριῶν ἐτών, ἐγὼ δὲ δώδεκα. Λέγουσιν ὅτι πᾶν πράγμα ἐργάζεται εἰς τὴν ὥραν του· καὶ ὅμως αἰσθηματὰ τινὰ ἡμῶν ἐξεγείρονται πολὺ πρὸ τοῦ νὰ σημάνη τὸ ὥρολόγιον. Δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ εἶπω ἐάν εἶχον λόγον τινὰ, οὐ ἔνεκα προστίμων τὴν Ἑλένην ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας μου ἐξαδέλφους. Ἡ συγκίνησις, ἣν ἠσθανόμην ὁσάκις τὸ βλέμμα μου συνήντα τὸ βλέμμα της, ἢ ἡ χεὶρ της ἤγγιζε τὴν χεῖρά μου, ἢ βόστρυχος τῆς καστανῆς κόμης της ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σκευόμενος ἐθώπευε τὴν παρυσίαν μου, ἢ συγκίνησις μου, λέγω, μοὶ ἔμενε σκοτεινὴ καὶ ἀνεξήγητος· καὶ ὅμως ἦτο πρόδηλον ὅτι ἡ ἀγάπη, ἣν πρὸς αὐτὴν ἠσθανόμην, οὐδὲν κοινὸν εἶχε πρὸς τὴν φιλίαν. Ἦν εἶχον πρὸς τοὺς ἄλλους μου μικροὺς φίλους, ἄρρενάς τε καὶ θήλειαι.

Ὡς εἶπον ἀνωτέρω, ἡ ἐξαδέλφη μου ἐφέρετο πρὸς ἐμὲ ὡς πρὸς παιδάριον. Οὐδέεις δὲ τῶν ἀγαπητῶν μου ἀναγνωστῶν ἀγνοεῖ ὅτι οὐδὲ ὅπως ὑπάρχουσι μικρὰί κόραι, μόνον μικρὰί γυναῖκες ὑπάρχουσι. Καὶ ἡ ἐξαδέλφη μου εἶχεν ἤδη ἀνε-

γείρει ὀλίγον τὴν ἄκρην τοῦ εὐεργετικοῦ παρατάσματος, τοῦ καλύπτοντος καὶ προστατεύοντος τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, καὶ εἶχε διίδει μακρόθεν πραγματικότητάς τινος τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Ἐξετίμα δὲ μετὰ πρωΐου ὀριμότητος τὴν ἀπόστασιν τῶν δώδεκα δυστυχῶν μηνῶν, οἵτινες ἀπεχώριζον τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων μας. Οὐδέποτε συνήνεσε νὰ με παραλάβῃ σύντροφον δμοιοθάθμον ὁσάκις ἐπαίζομεν· πάντοτε ἤθελεν ἐγὼ νὰ ὑποκρίνωμαι τὰ μικρότερα πρόσωπα, ἐγὼ νὰ γίνωμαι γυνή, ἐγὼ παιδίον· καὶ καὶ μὲν τὸ τοιοῦτον μ' ἐξητυλίξε πῶς, ἀλλὰ οὐδὲ ὅπως μ' ἐκόλυσε τοῦ νὰ καταβροχθίζω τὰ λιχνεύματα, δι' ὧν ἀφθόνως καὶ μετὰ πολλῆς προθυμίας μ' ἐφιλοδώρει. Μὲ ἐξήπλωνεν ἐπὶ τῆς κλίνης, μὲ ἀνήγειρεν, ὑπεκρίνετο ὅτι με ἐνδύει, μ' ἐλάμβανεν ἐπὶ τῶν γονάτων της, καὶ μ' ἐκίνει θέλουσα δῆθεν νὰ με κοιμήσῃ, καὶ ὀλοκλήρους ὤρας δὲν μ' ἄφινε καταθωπεύουσα καὶ καταφιλοῦσά με, ἐγὼ δὲ ταῦτα πάντα ἀπεδεχόμην μετὰ τινος αἰδοῦς καὶ ἐκπλήξεως.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τῶν ἐπαύριον ἐπανελάθον, ἀλλὰ κεκλεισμένων ὅμως τῶν θυρῶν, τὴν ἐναγῶν καὶ κοπιωδεστάτην ἐφοδὸν κατὰ τῶν καινουργῶν μου ὑποδημάτων. Καὶ ἀνεφάνην μὲν νικητής, ἀλλ' οὐχ ἦτον ἐστραγγαλισμένος· διότι ἀντὶ νὰ ἀνοίξῃ, ὡς καὶ ἐγὼ ἠλπίζον καὶ ὁ ὑποδηματοποιός εἶχεν ὁμῶς, τὸ κατάρκτον ἐκεῖνο δέρμα, τούναντιν ἐφάνετο μᾶλλον καὶ μᾶλλον συστελλόμενον καὶ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε, ὅτε μὲν ἦμην μόνος, ἠναγκαζόμην νὰ χωλαίνω, παρυσίως δὲ νὰ ἀναλαμβάνω τὸ χαρμόσυτον μευιδίαμά μου, ὅτε παρίστατο καὶ ἄλλος τις μάρτυς τῆς συμφορᾶς μου. Τοσαύτη δ' ἐγένετο ἡ βίασάνός μου κατὰ τὸ πρόγευμα, ὥστε μόλις ἠδυνήθην νὰ φάγω ὀλίγον τι, καὶ ἐκ διαλειμμάτων ἠναγκαζόμην νὰ ἀποσπογγίζω τοὺς θρόμβους τοῦ ἰδρώτος, οἵτινες ὡς μαργαρίται ἐστιλβον ἐπὶ τοῦ μετώπου μου. Ἄλλ' ὅμως ἡ ἐξαδέλφη μου, ἀνησυχούσα διὰ τὴν ἀνορεξίαν μου, διὰ πλείστων ὄσων τεκμηρίων ἀπέδειξε πρὸς με τὴν συμπάθειάν της, ὥστε οὐκ ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς παρηγορίαν καὶ ἐνίσχυσίν μου.

Κατὰ τὸ σὺνηθες μετὰ τὸ πρόγευμα ἐλάθομεν τὰ ὀπωρικά, καὶ μετέβημεν εἰς τὸν κήπον νὰ τα φάγωμεν. Ἦτο δὲ ὁ κήπος τεσσαρῶν ὡς ἔγγιστα στρεμμάτων, καὶ ἐν τῷ μέσῳ ὑπῆρχε λόφος σφαιροειδὲς, ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο ἡ οἰκία, πρὸ τῆς ὀποιᾶς ἐξετείνετο λειμῶν. Ἄξιον δὲ ὄντως λόγου ἦτο δενδροστοιχία γιγαντιαίων καστανεῶν, ὧν τὰ φύλλα μόλις ἤδη ἀνεφύοντο. Ἦτο δὲ μία τῶν γλιερῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀπριλίου μηνός, δι' ὧν ὁ ἥλιος προαγγέλλει τὸ ἔαρ· ἐφαίνετο δὲ ὡς ἀνανήρυστα ἐκ τῆς νάρκης καὶ ἀναζωογονουμένη ἡ σκυθρωπὴ ἔτι καὶ γυμνὴ κοιλία ἐν τῷ μέσῳ τῶν χρυτῶν ἀκτίνων, αἵτινες τρέλουσαι ἐπιπτόν ἐπὶ

τῶν κλάδων τῶν δένδρων καὶ ἐπὶ τοῦ λειμῶνος.

— "Αχ! τί εὐμορρα εἶνε νὰ ἔχῃ τις γύρω του δένδρα καὶ ὄχι οἰκίαν, ἀνεφώνησεν ἡ Ἑλένη. Σήμερον καλὰ θὰ τὴν περάσωμεν ἐδῶ, μικρὸ μου.

Ἄλλ' ἐγὼ ἤμην ὀλίγον δυσχερῆστῆμος, διότι οὐδεμίαν σχεδὸν αἰσθησὶν ἐνεποίησεν εἰς τὴν ἐξαδέλφην μου ἡ πολλοῦ λόγου ἀξία ἐκείνη προσθήκη τῆς ἐνδυμασίας μου, ἐπηύξησε δὲ τὴν δυσχερῆσειάν μου καὶ ἡ ταπεινωτικὴ λέξις μικρὸ μου, δι' ἧς μὲ προσεφώνησεν ἡ Ἑλένη.

— Καὶ δὲν παρατήρησες ἐπάνω μου καμμίαν ἀλλαγὴν; τῇ ἀπεκρίθην πειραχθεὶς ὀλίγον.

— Καλέ, τί με λές; Γαὶ νὰ ἴδῳ, μήπως ἔδωκαλε; μουστάνια;

Καὶ ἔκυψε πρὸς τὸ πρόσωπόν μου, παρατηρούσά με μετὰ πολλῆς προσοχῆς· ἐγὼ δὲ ἀνυψώσας τὰς περισκελίδας μου μέχρι ὑπεράνω τοῦ γόνατος, μάτην ἀνέμεινον νὰ τὴν ἴδῳ καταλαμβανομένην ὑπὸ θαυμασμοῦ καὶ ἐκπλήξεως· ἡ πονηρὰ μου ἐξαδέλφη τούναντιν ἀνεφώνησε διὰ τῆς ἀργυρᾶς φωνῆς της ἀνακαγγαζούσα ἰορυβδῶς:

— Ἦό, πό, τί εἶν' αὐτὰ; καλὲ πόσον παράξενος φαίνεσαι! Ὅθ' εἰπῶ τῆς θεῆας νὰ σε φωτογραφῆσῃ!

— Καὶ πῶς τάχα! εἶπον ἐγὼ μετὰ δυσχερείας ἀξαναούσης, ἀπ' οὗ γυμνάζομαι εἰς τὴν ἵππασίαν, νομίζω ὅτι δὲν εἰμπορῶ νὰ κάμω ἀλλέως, νὰ μὴ φορῶ ὑψηλὰ ὑποδήματα.

— Καλὰ, δὲν λέγω ὄχι, ὅταν γυμνάζεσαι· ἀλλὰ ἐδῶ ὅμως ἔπρεπε νὰ φορέσῃς τὰ ἄλλα σου ὑποδήματα, διὰ νὰ εἰμπορῆς νὰ τρέχῃς εὐκολά. Καὶ ἐγὼ ἴσα ἴσα ἤλθα νὰ περιπατήσωμεν. Μαὐτὰ τὰ μεγάλα ὑποδήματα δὲν θὰ εἰμπορῆς νὰ μ' ἀκολουθήσῃς. Ἐλα, δοκίμασε νὰ με πιάσῃς.

Καὶ ἔτρεξεν ἐλαφρὰ καὶ ταχεῖα ὡς πτηνόν· καὶ ἐγὼ τὴν ἐκυνήγησα ἐπαυξάνων τὴν ἀγωνίαν μου. Ἄλλ' οἶμοι! καθ' ἕκαστον βῆμα ἔβλεπον αὐξανόμενῃ τὴν ἀπόστασιν τὴν διαχωρίζουσάν με ἀπὸ τῆς Ἑλένης. Ἐὰν δὲ τέλος κατώρθωσα νὰ τὴν πλησιάσω, τοῦτο ἐγένετο διότι αὐτὴ ἐστάθη πρὸ τῆς κιγκλιδωτῆς πύλης, καὶ τότε δὲ τὸ ὁμολογῶ τόσον ὀξεί; ἦσαν οἱ πόνοι τῶν κάτω μου ἄκρων, ὥστε εὐθὺς ὡς τὴν εἶδον σταθεῖσαν, ἐμετρίασα τὸν δρόμον μου.

— Δὲν σ' το ἔλεγα ἐγὼ, μικρὸ μου, ὅτι δὲν θὰ εἰμπορῆς νὰ τρέχῃς μ' αὐτὰ τὰ ἄνοστα καθουρδιστήρια ποῦ ἔχουσαι τὰ πόδια σου; Εἶσαι μικρὸ ἀκόμη, καὶ αὐτὰ τὰ φοροῦν οἱ ἄνθρωποι ὅταν περάσῃ ἡ ἡλικία, ἢ ὅποια ἀγαπᾷ τὰ παιγνίδια.

Ἡ συμβουλή ἦτο καλὴ καὶ σφόδρα ἐπεθύμου νὰ τὴν ἐκτελέσω, ἀλλ' οὐχὶ παρυσίως, διότι οὕτω πῶς θὰ προσεβάλλετο ἡ φιλαυτία μου. Ὅταν φθάσωμεν εἰς τὴν οἰκίαν, εἶπον κατ' ἐμαυτόν, τὰ πετῶ ἄνευ ἀναβολῆς. Ἠλπίζον δὲ ὅτι ταχέως ἠθέλωμεν ἐπανελθεῖ. Ἄλλὰ ποῦ! Ὁ τετραπέρατος σύντροφός μου εἶδεν ἐξῶ τοῦ κήπου τὰς ἡδυση-

νας ἰτέας παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ καὶ ἀνεφώνησεν:

— "Α! Κύτταξε, κύτταξε τί εὐμορρα ἄνθη! Ἐλα νὰ τρέξωμεν νὰ μου κόψῃς νὰ πλέξω ἓνα στέφανον.

Καὶ ἐνταυτῷ διὰ τῆς λεπτοφυοῦς καὶ μικρᾶς χειρὸς της, ἀγνοῶ πῶς κατώρθωσε νὰ κινήσῃ τὴν σιδηρᾶν κιγκλιδωτὴν πύλην καὶ νὰ τὴν περιστρέψῃ περὶ τοὺς στρόφιγγάς της, καὶ ὤρμησεν ἐξῶ μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, ὥστε ἐγὼ δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐκστομίσω τὰς διαμαρτυρήσεις, ὧν πλῆθος εἶχον ἔτοιμον κατὰ τῆς προτάσεώς της, κυρίως μὲν διότι ἡ μικρὰ ἐκείνη παρέκθασίς ἀνέβλαλλε τὴν ὄραν τῆς ἀπελευθερώσεώς μου, ἔπειτα δὲ ἦτο καὶ ἀπέθλια οὐχὶ μικρὰ ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς μητρός. Ἦναγκάσθην λοιπὸν νὰ ἀκολουθήσω τὴν Ἑλένην ἱσταμένην ἤδη καὶ ἀναμένουσάν με παρὰ τὴν βίβαν τῆς πλησιεστάτης ἰτέας.

Ὡς ἂν μὴ ἦρουν οἱ πόσοι μου πόνοι, ἐδέησε νὰ ὑποστῶ καὶ ἄλλους νέους· ἡ φίλη δι' ἐνὸς χαριστάτου νεύματος μοὶ ὑπέδειξεν ὅτι ὦρθον νὰ ἀναβῶ ἀναρριχώμενος ἐπὶ τοῦ δένδρου ἵνα δρέψω τὰ κατηραμένα ἐκεῖνα ἄνθη. Εὐτυχῶς ἡ ἰτέα ἦτο κεκλιμένη, καὶ ὅπως δῆποτε μετὰ ὀλιγωτέρως δυσκολίας ἠδυνήθην νὰ ἀναβῶ. Ἐκοψα δὲ ἐκλεκτὰ κλωνία· καθ' ὅσον δὲ τὰ ἔρριπτον πρὸς τὴν Ἑλένην, ἐκείνη τὰ συνέπλεκεν ἐπὶ λεπτοῦ κλάδου εὐκάμπτου, ὃν εἶχε κάμψῃ ὡς στεφάνην, ἀκριβῶς κατὰ τὸ μέτρον τῆς κομψῆς κεφαλῆς της. Μετὰ τοσαύτης δὲ ταχύτητος εἰργάζετο, ὥστε πρὶν ἐγὼ καταβῶ ἐκείνη ἐφόρει ἤδη τὸν στέφανον. Ὅτε δὲ κατέβην ἔφερε μετὰ σπουδῆς καὶ πολλῆς χάριτος τὸ πρόσωπόν της πολὺ πλησίον τοῦ προσώπου μου, καὶ βλέπουσά με ἀτενῶς καὶ περιστρέφουσα δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὴν κεφαλὴν της μοὶ ἔλεγε:

— Κύτταξέ με, μικρὸ μου, πόσον εὐμορρα εἶνε τὰ ἄνθη; Εἰμπορεῖς νὰ εἰπῇς ὅτι δὲν εἶνε καλλίτερα παρὰ τὰ περίφημα ὑποδήματά σου; Τοῦλάχιστον δὲν με ἀσχημίζον. Ὅταν πρὸ ὀλίγου ἔτρεχες μ' ἐφαίνετο ὅτι βλέπω τὸν μέγαν ἐκεῖνον πίθηκον, ὁ ὁποῖος ἐχώρευε προχθές εἰς τὸ θέατρον.

Ἐγὼ εἰζέυρω πόσον μ' ἐπείραζεν ἡ παρομοίωσις τοῦ πίθηκου, καὶ ἡ ἐνθούμισις τῶν βασιάνων μου! Ἀλλὰ τόσον χαρίεσσα καὶ θελατικὴ μοὶ ἐφαίνετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ Ἑλένη, ὥστε δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ τῇ ἀποδείξω τὴν δυσχερείαν μου.

— Τώρα εἰμῆθα ποῦ εἰμῆθα ἐδῶ, δὲν πηγαίνομεν νὰ συνάξωμεν ὀλίγα ἄνθη; Κύτταξε ἐκεῖ κάτω τὴν ὄρκαϊν πρακινάδα, εἶνε καταστολισμένη ἀπὸ ἄνθη.

— Τὸ εἰζέυρεις ὅμως ὅτι μὰς εἶπαν νὰ μὴ...

— Καλέ, δὲν βαρύνεσαι! Ὅταν ἡμεῖς προσφέρωμεν μίαν ὄρκαϊν ἀνθοδέσμην εἰς τὴν θεῖαν καὶ τὴν μητέρα δὲν θὰ τοῖς βαυτάξῃ ἢ καρδιά των

νά μας επιπλήξουν. Κ' έπειτα δέν ζεύρεις πόσον άρέσουν εις τήν μητέρα τά άνθη.

Και ταύτα λέγουσα ώρμησε πρὸς τὸν λειμῶνα. Ἄλλὰ τώρα, ὅτε ἡ Ἐλένη τρέχει ἀναζητοῦσα τὰ άνθη καὶ δέν μᾶς ἀκούει, σφείλω νά ἐξομολογηθῶ τήν ἀμαρτίαν μου. Δῆλα δὴ ἡ ἀντίστασις μου δέν προήρχετο τόσον ἐκ τοῦ φόβου μὴ φαινώμεν ἀπειθεῖς εἰς τήν παραγγελίαν τῆς μητρός, ὅσον ἐκ τῶν γνωστῶν σας, ἀγαπηταὶ ἀναγνώστριαί, πόρων μου. Ἀπόρητον ἦτο τὸ μαρτύριόν μου, ἀπὸ τοῦ ἄκρου ποδὸς ἡ νάρκη ἀνέβη εἰς τὴν κνήμην, καὶ ὡς μεθῶν δέν ἠδυνάμην νά σταθῶ ἀσφαλῆς ἐπὶ τῶν ποδῶν μου, τί λέγω; δέν εἶχον δύναμιν νά κινηθῶ. Παραβλέπων πᾶσαν φιλοτιμίαν ἀπεφάσισα νά ὁμολογήσω εἰς τὴν ἐξαδέλφην μου τὴν ἀδυναμίαν μου, ἀλλ' ἐκείνη ἦτο πολὺ μακρὰν. Τί λοιπὸν νομίζετε ἀπεράσιστα; Κἀθημαι κατὰ γῆς ἐπὶ τοῦ χόρτου, καὶ κἀθιδρῶς καὶ ἀσθμαίνων καὶ ἀγωνιῶν σύρω καὶ ἐξάγω τὰ κατηραμένα ὑποδήματα ἐλευθερώσας τοὺς δυσμοίρους μου πόδας ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ πιστατηρίου. Καὶ ἔχων ὑπὸ μάλης τὰ ὑποδήματα μου ἔδραμον πρὸς τὴν Ἐλένην ταχὺς ὡς σιδηρόδρομος, καὶ οἱ πόδες μου πατοῦντες ἐπὶ τῆς δροσερᾶς χλόης ἀνεκοιφίζοντο.

Τόσῃν ἡσθιανόμην ἠδονὴν διὰ τὴν λύτρωσίν μου, ὥστε οὐδεμίαν αἰσθησίαν μοι ἐνεποίησαν αἱ λοιδορίαι καὶ αἱ εἰρωνικαὶ ἐκφράσεις τῆς Ἐλένης, ὅτε μὲ εἶδε τρέχοντα γυμνόπου καὶ ἔχοντα τὰ ὑποδήματα, ὡς λεξιμόν, ὑπὸ μάλης.

— Εὐγε, Γεωργάκη μου, εὐγε! ἀνεφώνησε δέν εἰμπορεῖ κανεὶς νά σέ κατηγορήσῃ ὅτι δέν εἶσαι προβλεπτικός ἄνθρωπος, μικρὸ μου. Ἐβγάλας τὰ καλὰ σου τὰ ὑποδήματα μὴ τύχη καὶ τὰ βλάβη ἡ ὑγρασία. Βεβαίως τοὺς ἀξίζει αὐτὴ ἡ περιποίησις, τί λόγος; ὑποδήματα εἶνε αὐτά, δέν εἶνε παιῖζε γέλασε.

— Τὰ ἔβγαλα διότι, καθὼς βλέπεις, Ἐλένη, μ' ἐπονοῦσαν καὶ ἐγὼ παρὰ κἄθε ἄλλο πρᾶγμα προτιμῶ νά τρέχω μαζί σου.

— Εὐγε, εὐγε! ἐπανελάθεν ἡ φιλομειδῆς ἐξαδέλφη μου διὰ μᾶς μεταβληθεῖσα καὶ διὰ φωνῆς γλυκείας προσέθηκεν Ἄν καὶ ὀλίγον ἀργὰ ἀπέδειξες τὴν εὐκρινείαν σου, ὅμως ἡ καλὴ σου μαμὰ ἡ Ἐλένη, τὴν ὁποίαν ἐθύμωσες μὲ τὰ μεγάλα καὶ τὰς φαντασίαις σου ποῦ δέν πρέπουν εἰς μικρὸ παιδί σάν καὶ σέ. Ἐγὼ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἶδα ὅτι τὰ ὑποδήματά σου ἦσαν πολὺ στενά. Ἄν θέλῃς καὶ καλὰ νά φορῆς ὑποδήματα καὶ νά φαίνεσαι μέγας, εἰπὲ νά σοῦ παραγγείλουν ἄλλα. Ἐλα τώρα, τὸ χέρι σου, Γεωργάκη μου, νά συνάξωμεν γρήγορα γρήγορα τὰ άνθη καὶ νά ἐπιστρέψωμεν ἐνωρὶς εἰς τὴν οἰκίαν νά μὴ μας μαλώσουν.

Καὶ παρῆνθε ἔλαθε τὴν χεῖρά μου μετὰ τόσης ἀφειλίας καὶ χάριτος, ὥστε καὶ ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐδαιμονία μου ἦτο ἀπερίγραπτος. Οὕτω δὲ κρατούμενοι κατηυθύνθημεν πρὸς τινὰ γωνίαν τοῦ λειμῶνος, ὅπου μακρόθεν ἐφαίνοντο ποικιλόχροα

άνθη, καὶ μετ' ὀλίγην ὥραν ἠρχίσταμεν τὸ ἔργον μας. Ἄλλὰ μόλις ἐδρέψαμεν ὀλίγα τινὰ ἠράνθημα καὶ ἡ ἰδιότροπος ἐξαδέλφη μου ἀλλάξασα γνώμην παρκεῖται τὰ άνθη καὶ τρέχει πρὸς τὰς χρυσάλιδας, μὲ καλεῖ δὲ νά τὴν βοηθήσω νά τὰς συλλάβῃ. Ἐγὼ δὲ ὅστις κατηχαριστούμην βλέπων αὐτὴν φερομένην πρὸς ἐμὲ μετὰ τὸσαύτης οἰκειότητος καὶ ἰσότητος, πρᾶγμα ἀσύνηθες, ἀδιστακτως ἔσπευδον νά τὴν εὐχαριστήσω. Αἴφνης εἶδε πτηνόν τι μὲ λέγει νά τρέξωμεν νά ἀνακαλύψωμεν τὴν φωλεάν του, ὃ δὲ εὐπειθῆς δοῦλός τῆς, ἡ εὐγενία μου, εὐτυχῶς γενόμενος πτερόπους ἠρχίζε τὰς ἐρεῦνας του. Ἐκεῖ πλησίον ἔρρεε ποτάμιον σχηματιζόμενον ἐκ τοῦ περισσεύματος πηγῆς τινος διαρροούσης τὰ πέριξ λιθάδι' ἐπὶ τῶν μικρῶν αὐτοῦ ὄχθων ἐφύετο πρῶτῶς ἕνεκα τῆς χλιμρότητος τοῦ ὕδατος χλόη πρασινὴ ἀντίθεσιν μεγίστην ποιούσα πρὸς τὸ ξηρὸν καὶ ὑποκίτρινον χρώμα τῆς ὄλης ἐκτάσεως, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας περιερίσσετο ὡς ταινία πρασινὴ. Τοῦ ποταμίου τούτου τὰ ὕδατα διζφάνη ὡς κρύσταλλος ἔρρεον ἐπὶ στρώματος χαλίκων, οἷτινες ἕνεκα τῶν ζωηρῶν χρωμάτων ἐφαίνοντο ὡς λίθοι πολύτιμοι, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν διέτρεχον ἑλαφροὶ κυματισμοὶ ἐπιδεικνύοντες πάντα τῆς ἱριδος τὰ χρώματα διὰ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἑαρινοῦ ἐκείνου ἡλίου.

Τὸ χαριέστατον ἐκεῖνο ποτάμιον κατέθελεν ἀμφοτέρους, καὶ τὴν ἐξαδέλφην μου καὶ ἐμὲ. Κεκλιμένοι παρὰ τὴν ὄχθην ἐπὶ τῆς χλόης δέν ἐχορταίνομεν βλέποντες τὰ ἐν τῷ ὕδατι μικροσκοπικὰ ἰχθυῖδια καὶ ἀκούοντες τὸν μουμουρισμὸν τοῦ ἑλαφροῦ βέβηματος. Τώρα καὶ ἐγὼ δέν εἰξέζω ποῦ πρέπει νά ἀποδώσω εἰς τὴν ἐπαρκὴν τῆς χειρὸς τῆς μικρᾶς μου φίλης, εἰς τὴν σιγὴν τῆς περιουκλούσης ἡμᾶς ἐρημίας, εἰς τὴν καλλονὴν τῆς ἡμέρας, καὶ ἐγὼ δέν εἰξέζω ποῦ νά ἀποδώσω τὴν ἀλλόκοτον κατάστασιν ἐν ἣ εὐρισκόμην, καὶ ἦν δέν δύναμαι ἄλλως νά ἐρμηνεύσω εἰ μὴ ὡς ἐπιθυμίαν καὶ εὐχὴν τοῦ νά παρετεῖνετο ἐπ' ἄπειρον ἡ ἡμέρα ἐκείνη καὶ ὡς ἀπόρασιν τοῦ νά ὑποτάσσωμαι τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς ἐπιθυμίας καὶ θελήσεις τῆς Ἐλένης. Τὰ κομψὰ χαλίκια τὴν ἔβαλαν εἰς πειρασμόν, τί νά κάμω λοιπὸν; ἔβρεξα τοὺς πόδας μου μέχρι τῶν γονάτων καὶ τῆ συνέλεξα συλλογὴν ὄριστάτων χαλικίων, ἅτινα ἐκείνη ἔχουσαν εἰς τὸ θυλάκιόν της ἀφ' οὗ ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν τὰ ἐθαύμασε. Μ' ἐβεβαίωσε δὲ ὅτι παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμίου θά εὐρωμεν μικρὸν ἄνθος χαριέστατον, διότι ἦτο κυανοῦ χρώματος. Ἐπεδόθημεν λοιπὸν εἰς τὴν ἀναζήτησιν τοῦ ἄνθους, ἀλλὰ μάτην ἠρευνήσαμεν καὶ τὰς δύο ὄχθας. Τίποτε δέν εὐρωμεν ὁμοιάζον πρὸς τὸ ἀναζητούμενον ἄνθος, καὶ φυσικὰ, διότι δέν ἦτο ἀκόμη ἡ ἐποχὴ τῆς μυοσωτίδος. Ἄλλ' αἴφνης ἀκούω κραυγὴν χαρᾶς καὶ βλέπω τὴν Ἐλένην τρέχουσαν πρὸς με καὶ κρατοῦσαν κυνόχρουν ἀνθύλλιον τὸ προσέλωσε μόνῃ της εἰς τὴν κομβιοδόχην τοῦ ἐνδύματός μου καὶ

εἶπε μετὰ μειδιάματος ἐκπρόχροντος ἀνακούφισιν καὶ προσηλοῦσα τοὺς ὕμους ὀφθαλμούς της ἐπ' ἐμοῦ.

— Λάβε το, ἐξαδέλφῃ μου, ὡς εὐχαρίστησιν διὰ τὰ εὐμορρά σου χαλίκια. Εἶμαι βεβαία ὅτι εἰς τὸ μικρὸν μου τοῦτο δῶρον θά δώσης ἀξίαν τινά, ὅταν σε εἰπῶ ὅτι τὸ εὐμορρον τοῦτο ἄνθος ὀνομάζεται *Μὴ με λησμονήσης!*

Ἐμεινα ἐπ' ὀλίγον ἄναυδος μωροὶ λογισμοὶ συγκεχυμένοι συνεκρούοντο ἐν τῷ μικρῷ μου κρανίῳ καὶ διὰ φωνῆς πεπνυμένης ἐτραύλισα.

— Εἰξέζεις, Ἐλένη, ὅτι τὴν μητέρα μου καὶ σὲ περισσότερον ἀπὸ κἄθε ἄλλον ἀγαπῶ εἰς τὸν κόσμον. Ὡστε διὰ νά ἐνθυμούμαι δέν ἔχω ἀνάγκην τοῦ ἄνθους τούτου ἀλλὰ θά το φυλάξω ὁμῶς διὰ βίου.

Μετὰ τὴν συνδιάλεξιν ταύτην, τότε μόνον ἐνοήσαμεν ὅτι εἴχομεν ἀνεπαισθήτως φθάσει εἰς τὸ ἄκρον τοῦ λειμῶνος, καὶ ἔπρεπε νά ἀποφασίσωμεν νά ἐπκνέλωμεν εἰς τὴν οἰκίαν. Λιθίνη γέφυρα ἴστατο ἐκὰτὸν βήματα μακρὰν ἡμῶν συνδέουσα τοὺς λειμῶνας μετὰ τῆς ὁδοῦ. Ἐάν ἐπιστρέφωμεν διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἠθέλωμεν συντομεῦσαι κατὰ τὸ ἡμισυ τὸν δρόμον μας. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἐμέλλομεν νά κινήσωμεν πρὸς τὴν γέφυραν ἐσκέφθη ὅτι ὡς ἤμην ἀνυπόδητος πολὺ παράξενον θέμα θά παρεῖχον εἰς τοὺς διαβάτας ἔπειτα δὲ καὶ τὰ βραχίονα περιπόδια ἅτινα μέχρι τοῦδε ἀντικαθίστων τὰ ὑποδήματα πολὺ ὀλίγον θά ἠδύναντο νά προφυλάξωσι τοὺς πόδας μου κατὰ τῶν χαλίκων καὶ τῶν πετρῶν τῆς ὁδοῦ. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νά φορέσω πάλιν τὰ ὑποδήματά μου, ἅτινα ἐκοίμην ἀπὸ τοῦ ὄμου μου ὡς διασάκιον. Ἄλλὰ δυστυχῶς μάτην ἠγωνιζόμην ἐπανειλημμένως σύρων τοὺς ἀορτήρας, καὶ ἔχων καὶ τὴν ἐξαδέλφην μου συμβοηθὸν τὰ κἀθυρα περιπόδια μου δέν ἠθελον νά ἀρήσωσι τὸν πόδα νά προχωρήσῃ εἰς τὸ ὑπόδημα. Ἡ Ἐλένη ἦτο ἀπηλπισμένη.

— Τί θά εἶπῃ ἡ μήτηρ καὶ ἡ θεία; ἔλεγεν ἡ Ἐλένη, ἴσως θά ἀνησυχῶν. Καὶ Κύριος εἶδε εἰς ποίαν κατάστασιν θά σε φέρω ἔς τὴν οἰκίαν καὶ οὐδὲ κἄν ὀλίγα άνθη ἔχομεν διὰ νά δικαιολογήσωμεν τὴν ἀπουσίαν μας.

Ἐγὼ τὴν παρηγόρουν ὅσον ἠδυνάμην βεβαιῶν αὐτὴν ὅτι πολλάκις μοι συνέβαινε νά περιπατῶ ἀνυπόδητος, ὥστε ἤμην συνειδητός ὅσον καὶ οἱ χωρικοὶ, ἐκτὸς δὲ τούτου θά ἐβάδιζον εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ ὅπου ἐφύετο χλόη ἀπαλὴ ὡς καὶ ἐν τῷ λειμῶνι. Περὶ δὲ τῆς ἀπουσίας ἄνευ ἀδείας ἐγὼ ἀνελάμβανον νά τὴν δικαιολογήσω καὶ νά διορθώσω τὰ κακῶς ἔχοντα.

Καὶ ταῦτα λέγοντες ἐφθάσαμεν εἰς τὴν γέφυραν. Ὑπὸ τὴν καμάρην τῆς γεφύρας εἶδομεν οἰκογένειαν Ἀθιγγάνων, ἐξ ἐκείνων οἷτινες ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον πλανώμενοι ἐπαιτοῦσι συνήθως καὶ πωλοῦσι μικρὰ κἀνίστρα, ἅτινα πλέουσι ἐν

τῶν κλωνίων τοῦ αἰγοκλήματος. Συνέκειτο δὲ ἡ οἰκογένεια αὕτη ἐκ τριῶν ἢ τεσσάρων παιδίων ἐχόντων τὴν κόμην συμπεφυμένην, ἐλαιοχρόων καὶ μόλις κεκαλυμμένων διὰ βρακίων τινῶν, καὶ ἐκ τῆς μητρός μεγαλοσώμου, ἰσχυρῆς, ὀστώδους, καλυπτούσης τὴν γύμνωσίν της διὰ ἰνδικοῦ ὑφάσματος, οὔτινος τὰ ποικίλα χρώματα ἦσαν ἤδη ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐσβεσμένα· εἶχε δὲ ἡ μήτηρ ἐν ἀγκάλαις τὸ νεογνόν της, κρατοῦσα αὐτὸ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, ἐν ᾧ διὰ τῆς ἐτέρας προσεπάθει νά περισυναγάγῃ σκεῦή τινὰ καὶ βράκη, τὴν μόνην περιουσίαν τῆς πτωχῆς ταύτης οἰκογενείας.

— Ἄχ! κύτταξε λοιπὸν, Γεωργάκη, ἀνεφώνησεν ἡ ἐξαδέλφη μου· κύτταξε τί εὐμορρα άνθη!

Καὶ ἀληθῶς, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ παραινείαζε τὰ πρὸς ἀχώρησιν, τὰ μικρὰ της εἶχον ἐνώπιόν των σωρὸν ἠρανθῆμων, ἅτινα εἶχον συνάξει ἐκ τοῦ λειμῶνος· κατεσκεύαζον δὲ ἀνοθεύμας, ἀς ἐμελλον βεβαίως νά πωλήσωσι μεταβαίνοντα εἰς τὴν πόλιν. Μόλις μας εἶδον καὶ ἕκαστον αὐτῶν ἀρπάσκαν μίαν ἀνοθεύμασιν ἔσπευσαν πρὸς ἡμᾶς, καὶ καθ' ἡν στιγμήν ἐπατοῦμεν τὸν πόδα ἐπὶ τῆς γεφύρας, εὐρέθημεν περιοζωσμένοι ὑπὸ τῶν μικρῶν, ἅτινα μᾶς ἐξεκώρυον διὰ τῶν παρακλήσεων καὶ τῶν κραυγῶν των, τείνοντα πρὸς ἡμᾶς τὰς ἀνοθεύμας των. Ἡ Ἐλένη ἐρευνήσασα ἐν τῷ θυλακίῳ της δέν εὗρεν ὅ τι ἐζήτει, διότι στραφεῖσα πρὸς με καταπόρφυρος καὶ τεταραγμένη,

— Ἐγεις γοήματα; ἠρώτησε χαμηλοφώνως.

Οἶμοι! αἱ αὐτὰ ἔρευνα κατὰ πάσας τὰς γωνίας τῶν θυλακίων μου κατέληξεν εἰς τὸ αὐτὸ ἐξαγόμενον. Τόσον ἠσχυρόμην, καὶ τὸσαύτην εἶχον ἀπελπισίαν, βλέπων τὴν ἐξαδέλφην μου τοσοῦτον τεταραγμένην, ὥστε ἐκόπη ἡ φωνὴ μου καὶ ἡ γλῶσσά μου ἐκόλλησεν εἰς τὴν λάρυγγά μου. Διὰ νέυματος τῆς κεφαλῆς μόλις ἐτόλμησα νά τῆ ἀποκριθῶ: Ὅχι. Τότε δὲ ἄνευ τινὸς συννενοήσεως διέβημεν βήματι ταχεῖ τὴν γέφυραν, ἀκολουθούμενοι ἐπ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν μικρῶν ἀνοθοπῶν, οἷτινες καταλαμβάνοντες τὴν ἔνοιαν τοῦ νέυματος μου, ἀπεφάσισαν νά μας ἐγκαταλίπωσιν, ἵνα μὴ ματαιοπονῶσι.

* * *

Ἡ Ἐλένη ἦτο ἄνω κάτω ἕνεκα τοῦ δυταρέστου συμβάντος· ἐλάλει ἀδιστακτικῶς περὶ τῆς ἀτυχίας ταύτης, διότι ἔχασε τὴν καλλίστην εὐκαιρίαν νά προμηθευθῇ τὰ τοσοῦτον ἐπιθυμητὰ άνθη κατ' ὀλίγον δὲ τὰ παράπονά της καὶ ἡ λύπη της ἐξεδηλοῦντο διὰ τοῦ ἐρεθισμού. Μὲ ἐπέπληττε λέγουσα ὅτι δέν ἐφάνην τολμηρός. Τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς περὶ οὐδενὸς ἄλλου προέκειτο ἢ νά εἰπῶ εἰς ἐν τῶν παιδίων ἐκείνων νά ἐλθῃ μεθ' ἡμῶν εἰς τὴν οἰκίαν νά πληρωθῇ.

— Ἄχ! ἔλεγε, ἂν δέν ἐφοβοῦμην ἐκείνην τὴν ὑψηλὴν μαύρην γυναῖκα, νά μ' ἐβόλεπες σὺ!

Τέλος δὲ διέφυγον τὸ ἔρκος τῶν ὀδόντων τῆς αἰ ἐπόμηναι λέξεις :

— Καὶ ἐγὼ ἐλογάριαζα ὅτι θά φέρω ὠραίαν ἀνοδόσμην νὰ τὴν βάλω εἰς τὸ δωμάτιόν μου ! Καλὰ νὰ τὰ πάθω ! ἄλλοτε ὅταν ἐξέρχουμαι μὲ μωρὸ παιδί νὰ ἔχω τὸν νοῦν μου νὰ κρατῶ ἐπάνω μου χρήματα !

Αἱ λέξεις τῆς αὐταὶ με κατετάρραζαν καὶ με κατεπλήγωσαν. Ἐστάθην καὶ μετὰ εὐσταθείας, δηλούσης ὅτι μάτην θά προσπαθῆναι νὰ τροποποιήσῃ τὴν ἀπόφασίν μου :

— Ἄκουσ', Ἐλένη, τῆ εἶπον. Νὰ περιπατήσῃς σιγὰ σιγὰ διὰ νὰ σε προφθάσω. Μετὰ πέντε λεπτά τῆς ὥρας θά εἶμ' ἐδῶ μὲ τὰς ἀνοδόσμους.

— Τί θά κάμῃς ;

— Ἐκεῖνο διὰ τὸ ὅποιον μὲ ἐπέπληξες, διότι δὲν τὸ ἔκαμα, ἢ ἄλλο τίποτε, καὶ ἐγὼ δὲν εἰξούρω τί θά κάμω· τοῦτο μόνον εἰξούρω ὅτι μετ' ὀλίγην ὥραν θά ἔχῃς ἐκεῖνο ὅπου ἐπιθυμῆς.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὤρμησα δρομαίως κατευθυνόμενος ἐκεῖ ὅθεν ἐπανηρχομεῖα. Καὶ ἐφθασα ἐν καιρῷ, διότι ἡ οἰκογένεια συσκευάσασα τὰ πράγματα τῆς ἡτοιμάζετο νὰ ἐκκινήσῃ.

— Ἐ κυρά, εἶπον εἰς τὴν γυναῖκα μου πωλεῖς τρεῖς ἀνοδόσμους ;

— Εὐχαρίστως, παιδί μου, ἀλλὰ μὴν δραχμὴν τὸ κομμάτι.

— Παλὺ καλὰ, ἀλλ' ἐπειδὴ, δὲν κρατῶ χρήματα ἐπάνω μου, νὰ ἔλθῃ ὁ μικρὸς εἰς τὴν οἰκίαν μας νὰ πληρωθῇ.

Ἄλλ' ὡς φαίνεται τὸ ἐξωτερικόν μου, πιθανῶς ὁ τρόπος δι' οὗ ἔφερον κρεμάμενα τὰ ὑποδήματά μου ἀπὸ τῶν ὤμων μου ὡς δισσάκιον, ἐνεποίησαν μετρίαν αἰσθησίν εἰς τὴν ἀθιγγανίδα, ἣτις μὲ ἀπεκρίθη ἀγερώχως.

— Καὶ ἀπὸ ποῦ πέφτει τὸ σπῆτι σὰς ;

Διὰ τοῦ δακτύλου ἔδειξα πρὸς ἀριστερά.

— Δὲν γίνεται, εἶπεν ἡ ἀθιγγανὶς διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου. Ἐμεῖς πηγαίνομεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, καὶ πρέπει νὰ φθάσωμε' εἰς τὴν πόλιν πρὶν τῆς ὥρας τοῦ περιπάτου ἂν θέλωμε νὰ πωλήσωμεν τὰ λουλούδια μας.

Ἡ ἀθιγγανὶς βλέπουσα τὴν ἀμνηχανίαν μου ἐξηκολούθησε μετὰ χαίρεκακίας.

— Μὰ πῶς γίνεται, ἀρχοντόπουλο ἄνδρ' ἀνὰ νὰ μὴ ἔχῃ ἐπάνω του κανένα πρᾶγμα ἀκριβὸν, κανένα βολόγι, κανένα πρᾶγμα ποῦ νὰ ἀξίξῃ τρεῖς δραχμαῖς ; ἐγὼ σοῦ κάνω τὴ χάρι καὶ το παίρνω.

Τὸ μόνον ἀκριβὸν πρᾶγμα ὅπου εἶχον ἦσαν τὰ ὑποδήματά μου· καὶ αὐτὰ παρευθὺς ἐτίκτεθον· μετὰ μικρὸν δισταγμὸν, οὐχί τόσον διότι ἐλυπούμην ὅτι θά τα στερηθῶ, ὅταν διότι ἐφοβούμην μήπως δὲν φανῶσιν ἀρκετὰ εἰς τὴν μέγαλιν, ἔπειτα τὰ μοναζιδιά μου ὑποδήματα εἰς αὐτήν.

— Μπα, μπα, ἀνερώνησε μετὰ περιφρονησεως, καὶ τί νὰ τα κάνω αὐτὰ ;

— Μὰ εἶνε ὀλοκαίνουρα, ἀνερώνησε πνευστιῶν.

— Ἄς εἶνε, τὰ κρατῶ, γιὰ τὸ χατήρι σου, προσέθηκεν ἡ ἀποτρόπαιος ἀθιγγανίς.

Καὶ λαβούσα τὸ ἀντικείμενον τοῦ πρωῖνου μου θριάμβου, τὰ ἔχουσα εἰς τὸ βραχίον δισσάκιόν τῆς, καὶ μοὶ ἔδωκεν εἰς ἀντάλλαγμα τρεῖς ἀνοδόσμους, φροντίσασα νὰ ἐκλέξῃ τὰς χειρίστας καὶ τὰς ἰσχυοτάτας.

Καταλιπὼν τὴν μοχθηρὰν καὶ εἰδεχθῆ ἀνοδόσμηνα, ἔδραμον πρὸς τὴν ἀναμένουσάν με καὶ βραδυποροῦσαν Ἐλένην, ἣτις ἀπεδέξατο τὴν προσφορὰν μου μετ' ἀληθοῦς εὐγνωμοσύνης, ἅμα καὶ χαρᾶς· ἀλλὰ μόνον ἀπ' οὗ ἐφθάσαμεν πρὸ τῆς κηλικιωτῆς πύλης, παρετήρησεν ὅτι μου ἔλειπε κἄτι τι.

— Ἄ ! Θεὸς μου, τὰ ἔχασες τὰ ὑποδήματά σου ! ἀνερώνησε.

Ἐγὼ δὲ τῆ διηγήθην μετὰ πολλῆς ταπεινότητος τί συνέβη. Μὲ παρετήρησε καὶ πάλιν διὰ τῶν ὕψων τῆς ὀφθαλμῶν, ὧν ἡ λαμπρότης καὶ γλυκύτης συνεκίνησεν ὄλον μου τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ἔπειτα δὲ δρημάσασα ἔπεσεν εἰς τὸν τράχηλόν μου καὶ με κατερίλησε καὶ ἐπὶ τῶν δύο μου παρειῶν ψιθυρίζουσα.

— Πόσον εἶσαι ὑποχρεωτικὸς καὶ εὐγενής, καλέ μου Γεωργάκη ! Τί καῖμα νὰ μὴ εἶσαι μεγαλειτέρους μου δύο ἢ τρεῖς μόνον ἔτη !

Τοῦτο ἦτο τὸ μόνον κέρδος, ὅπου ἔλαθον διὰ τὴν ἀξιωματικὴν οὐσίαν μου, ἀφίνω πλέον τὴν σφοδρὰν ἐπίπληξιν καὶ τὴν φοβερὰν καταρροήν, ἣν ἤρπασα κατὰ τὴν ἐκδρομὴν μου ἐκεῖνην μετὰ τῆς ἐκδέλφου μου Ἐλένης.

[G. De Cherville].

Μετάρρασις ὑπὸ ***

Αἱ ταυρομαχίαι ἐν Μαδρίτηι

Συνήθεια καὶ τίλος· 181 σελ. 247.

Ἄλλὰ δὲν ἀρηγήθην εἰμὲ τὸν θάνατον ταύρου· καὶ ὅμως ἐν εὐρυχώρῳ σταδίῳ μυρία συμβαίνουσ' γεγονότα. Τὴν ἡμέραν μάλιστα ἐκεῖνην ταῦρος ἐνέβαλε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κοιλίαν ἵππου, ἀνύψωσεν τὸν ἵππον καὶ τὸν ἵππεά, καὶ ἀπ' οὗ περιήγαγεν αὐτοὺς πρὸς σιγὴν ὡς ἐν θριάμβῳ, τοὺς ἔρριψεν ἀριστερὰ κατὰ γῆς ὡς σάκκον ὀσπρίων. Ἄλλος ταῦρος ἐφόνευσε τέσσαρας ἵππους ἐν τῷ λεπτῶν τινῶν. Τρίτος προσέβαλε λογχοφόρον τῶν δυνάτων, ὥστε οὗτος καταπεσὼν ἐκτύπησε κατὰ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ δικρομάχου καὶ ἐλιποθύμησεν. Τὸν ἀπήγαγον ἀμέσως. Ἄλλ' οὕτως διὰ τόσων μικρῶν κακῶν, οὕτως διὰ σπουδαιότερον τραῦμα, οὐδὲ καὶ διὰ τὸν θάνατον ταυρομάχου ἐπιθυμῆ κανεῖς νὰ διακοπῇ τὸ θέαμα. Τὸ πρόγραμμα ἄλλως τε μνημονεύει ρητῶς ὅτι, ἐάν εἰς ταυρομάχου ἀποθάνῃ, ὑπάρχει ἄλλος ἑτοιμὸς νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ. Ὁ ταῦρος δὲν ἐπιτίθεται πάντοτε. Ὑπάρχουσι μεταξύ αὐτῶν δειλοί, οἵτι-

νες, καίτοι ἀντεπεξερχόμενοι κατὰ τοῦ λογχοφόρου, σταματῶσιν οὐχ ἤττον καὶ μετὰ δισταγμὸν στιγμῶν τινῶν φεύγουσιν. Ἄλλοι ἀπ' ἑτέρου εἰσὶν ἐπὶ τοσοῦτον μαλκκοῦ καὶ ἠπίου χαρακτηρισμοῦ, ὥστε οὐτε κἂν ἀποκρίνονται εἰς τὰς προκλήσεις, ἀλλ' ἀφίροντες τὸν λογχοφόρον νὰ προχωρήσῃ μέχρις αὐτῶν καὶ ἐμπήξῃ τὴν λόγχην ἐν τῷ τραχήλῳ τῶν παλιηδρομοῦσι κινουμένων τὴν κεφαλὴν, ὥστε ἤθελον νὰ εἶπωσι «*Der θέλω!*», φεύγουσι καὶ εἴτα στρέφουσιν αἰφνης ὅπως προσίδωσιν ἐκπληκτοὶ τὸ πλῆθος τῶν διωκόντων αὐτοὺς ταυρομάχων, οἵοναι διαποροῦντες καὶ ἐπιθυμῶντες νὰ ἐρωτήσωσι : *Τί θέλετε ἀπὸ ἡμᾶς ; Τί σὰς ἐκάμαμεν ; Διὰ τί θέλετε νὰ μᾶς φορέιστε ;* Τότε τὸ πλῆθος τῶν θεατῶν ἐκρήγνυται εἰς ἀρὰς κατὰ τοῦ ἀνάνδρου ταύρου, κατὰ τοῦ διευθυντοῦ καὶ κατὰ τῶν ταυρομάχων. Ἐκ δὲ τοῦ ὑψώματος τοῦ *toril* κατ' ἀρχὰς καὶ ἀκολουθῶν ἐκ τῶν ἐν ὑπαίθρῳ θεατῶν, οὓς μιμοῦνται πάραυτα οἱ ἐν τῇ σκιάδι, αἱ κυρίαί, καὶ τελευταῖον ὄλοι οἱ θεαταὶ τοῦ ἵπποδρομίου, ἐξέρχεται φωνὴ βροντώδης «*banderillas de fuego!*» ἣτοι τὰς πυρίνας σημαίας. Ἡ δὲ φωνὴ αὕτη ἀπευθύνεται εἰς τὸ δημοτικὸν θεωρεῖον. Αἱ πυροφόροι αὐταὶ σημαῖαι χρησιμεύουσιν ἵνα καταστήσωσι τὸν ταῦρον μανιώδη. Φέρουσι δὲ *roquetas*, ἣτις ἀνάπτει ἀμέσως ἅμα τῇ εἰσόδῳ τῆς αἰχμῆς εἰς τὰς σάρκας, καὶ καίει τὴν πληγὴν, ἐξ οὗ ἐπιφέρει φοβερὰν ὀδύνην παραζαλιζούσαν καὶ ἐρεθίζουσαν τὸ ζῶον, ὥστε νὰ μεταβάλῃ τὴν μὲν δειλίαν αὐτοῦ εἰς ἰταμότητα, τὴν δὲ ἡρεμίαν εἰς μαζίαν. Ὅπως τεθῆ εἰς ἐνέργειαν τὸ ἀποτρόπαιον τοῦτο μέσον τῶν ἐκπυροσκορικῶν λογχῶν ἀπειτεῖται ἢ ἄδεια τοῦ δημαρχικοῦ ἐφόρου. Ἐάν οὗτος διαστάσῃ νὰ χορηγήσῃ αὐτήν, ἐγείρονται ἅπαντες οἱ θεαταὶ καὶ τότε ἐκτυλίσσεται ὑπὸ τοῦς ὀφθαλμοὺς περίεργος σκηνή. Βλέπει τις δέκα χιλιάδας μανδηλιῶν κυματιζόντων ἐν τῷ ἀέρι, ὡς αἱ σημαῖαι δέκα συνταγματικῶν λογχιστῶν, καὶ ἀποτελούντων, ἀπὸ τῶν θεωρεῖων μέχρι τοῦ σταδίου, λευκὸν ἴστίον κυμαίνονμενον καὶ καλύπτον σχεδὸν τὸ πλῆθος. Δέκα δὲ χιλιάδες φωνῶν κράζουσι : «*fuego ! fuego ! fuego ! (πῦρ ! πῦρ ! πῦρ !)*». Τότε ὁ ἔφορος ὑποχωρεῖ, ἀλλ' ἐάν ἐπιμείνῃ ἀρνούμενος τὰ μανδηλιὰ ἀρχνίζονται, ὑψοῦσι δὲ τοὺς γρόνθους καὶ τὰς ράβδους ἐκρηγνόμενοι εἰς ὕβρεις «*No sea usted necio !*» *Μὴ κάμνετε τὸν βλάκα· μὴ γελᾶτε τὸν κόσμον ! Las banderillas al alcade, fuego al alcade !* Τὰς πυρίνας σημαίας εἰς τὸν δημαρχον ! Πῦρ εἰς αὐτόν !»

Ἡ ἀγωνία τοῦ ταύρου εἶνε φρικώδης. Ἐνίοτε ὁ ταυρομάχος δὲν ἐπιτυγχάνει ἐντελῶς τοῦ σκοποῦ καὶ τὸ ξίφος εἰσχωρεῖ μὲν μέχρι τῆς λαβῆς, ἀλλὰ παρεκκλίνει τῆς διευθύνσεως, ἣν ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ ὅπως προσβάλῃ τὴν καρδίαν. Τότε ὁ ταῦρος διατρέχει ἐκμανῆς τὸ στάδιον, φέρων ἐμπεπηγμένον εἰς τὰς σάρκας αὐτοῦ τὸ ξίφος,

βρίνων τὴν γῆν διὰ τοῦ αἵματός του, ἐκβάλλων φρικώδεις μυκητήμονες, κινούμενος καὶ συστροβόμενος χυλιότροπος, ὅπως ἀπαλλαχθῆ τοῦ βασάνου αὐτοῦ. Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν μανιώδη περιωρὰν τὸ ξίφος ἄλλοτε μὲν πίπτει ἐκ τῆς πληγῆς, ἄλλοτε δὲ ἐμβυθίζεται βαθύτερον καὶ ἐπιφέρει τὸν θάνατον τοῦ ταύρου. Πολλάκις ὁ ξιφοφόρος ἀναγκάζεται νὰ ἐπενέγῃ αὐτῷ καὶ δευτέρον κτύπημα, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τρίτον, καὶ τέταρτον. Ὁ ταῦρος ἀπόλλυται χεῖμαρρον αἵματος, αἱ καλύπτραι τῶν *capeadores* αἱμάσσουσιν, ὁ ξιφοφόρος κηλιδοῦται, τὸ διάφραγμα βαντίζετα ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ταύρου, τὸ αἷμα βέει πανταχοῦ, οἱ δὲ θεαταὶ ἀγανακτοῦντες ἀπευθύνουσι φοβερὰς κατὰ τοῦ ταυρομάχου ὕβρεις. Ἐνίοτε ὁ ταῦρος βαθύως πληγείς πίπτει χαμῆς, ἀλλὰ δὲν ἀποθνήσκει· μένει ἐκεῖ ἀκίνητος ὑψόνων τὴν κεφαλὴν καὶ οἶοναι λέγων ἀπειλητικῶς — *Ἐλάτε, δολοφόροι, ἐὰν τοιμάτε!* Τότε τελειώνει ἡ πάλη, μυστηριώδης δὲ τις ἀνθρωπὸς διασκελίζει τὸ διάφραγμα, προσεγγίζει λάθρα, τίθειται ὀπισθεν τοῦ ταύρου, καὶ δραττόμενος στιγμῆς τινος ἐπιφέρει κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κτύπημα δι' ἐγγχειριδίου, διήκον μέχρι τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ φονεύει τὸ ζῶον. Τὸ κτύπημα τοῦτο δὲν ἐπιτυγχάνει πάντοτε, ὁ δὲ ἀνθρωπὸς ὀφείλει νὰ ἐπενέγῃ ἐνίοτε δύο, τρία ἕως τέσσαρα. Τότε ἡ τοῦ λαοῦ ἀγανάκτησις ἐξεγείρεται ὡς θύελλα. Τὸν φωνάζουσιν *outidador, avarador, avarador*, τῷ ἐπεύχονται τὸν θάνατον, καὶ ἀπειλοῦσιν ὅτι ἐάν τὴν εἶχον εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν θά τὸν ἐπνίγον. Ἄλλοτε πάλιν ὁ ταῦρος πληγείς θανασίμως, κλονίζεται ἐπὶ τινὰ στιγμὴν πρὶν ἢ πέσῃ, οὕτω δὲ κλονιζόμενος, ἀπομακρύνεται βραδέως τοῦ μέρους ἔνθα ἐκτυπήθη, ὅπως ὑπάγῃ νὰ ἐκπνεύσῃ εἰς μακροσυμπῆν τινὰ γωνίαν. Πάντες οἱ ταυρομάχοι εἰς ἀπόστασίν τινὰ τὸν ἀκολουθοῦσιν ἡρέμα, ὡς ἐν ἐπικηδείῳ πομπῇ. Τὸ πλῆθος παρακολουθεῖ διὰ τῶν βλεμμάτων πάσας τὰς κινήσεις τῆς κηδείας ταύτης, καταμετρεῖ τὰ βήματα αὐτῆς, ὑπολογίζει τὴν πρόσδον τῆς ἀγωνίας. Βαθεῖα σιγὴ συνοδεύει τὰς τελευταίας τοῦ ταύρου σιγμᾶς, ὁ θάνατός του ἔχει τι τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐπίσημον. Ὑπάρχουσι ταῦροι ἀδάμαστοι, μὴ κάμπτοντες τὴν κεφαλὴν εἰμὲ ὅτε παρὰ δίδουσι τὴν τελευταίαν πνοήν, ἄλλοι οἵτινες, εἰ καὶ ἐκβάλλουσι διὰ τοῦ στόματος ρύακας ὄλους αἵματος, ἀπειλοῦσιν ἀκόμη, ἄλλοι, οἱ ὅποιοι ἀπὸ δεκάκις ἐπλήγησαν διὰ τοῦ ξίφους, ἔλαθον πλεῖστα τραύματα δι' ἐγγχειριδίου καὶ ἔχασαν ὄλον αὐτῶν τὸ αἷμα, ὑψοῦσιν ἀκόμη τὸν αὐχένα δι' ὑπερφάνου κινήματος, τρέποντες εἰς φυγὴν τὸ σμήνος τῶν διωκτῶν αὐτῶν, ὠθουμένων μέχρι τοῦ μεταχειμίου τοῦ σταδίου, καὶ τέλος ταῦροι, ὀφιστάμενοι φοβερωτέρην τῆς πρώτης αὐτῶν μανίας ἀγωνίαν, διασχίζοντες τοὺς νεκροὺς ἵππους, θραύοντες τὸ διάφραγμα, καταπατοῦντες λυσσῶδως τὰ ἐπὶ τοῦ σταδίου διεσπαρμένα ρόβητρα, πηδῶν-

τες εἰς τοὺς χωρίζοντας τὰ δύο διαφράγματα διαδρόμους, περιτρέχοντες ἕξ αἰλλοὶ, κρατοῦντες ὑψηλὰ τὴν κεφαλὴν, προσβλέποντες τοὺς θεατὰς προκλητικῶς, πίπτοντες, ἐγειρόμενοι καὶ ἐκπνέοντες ἐν μυκηθμοῖς.

Ἡ ἀγωνία τῶν ἵππων εἶνε μὲν ἤττον μακρὰ, πλεον ὅμως ὀδυνηρά. Ὁ ταῦρος ἄλλων μὲν ἐξ αὐτῶν θραύει τὴν κνήμην, ἄλλων δὲ διατρύχει τὸν λαιμὸν διαμπερῆς. Ἄλλους φονεύει πικρὸν χρῆμα διὰ κερατισμοῦ εἰς τὴν κοιλίαν ἄφνω καὶ χωρὶς οὔτε σταγόνα αἵματος νὰ ἐκχύσῃσιν. Ἄλλοι ὑπὸ τρόμου καταλαμβάνομενοι φεύγουσι κατ' εὐθείαν ἐνώπιον τῶν ταύρων, κτυπῶσι δυνατὰ τὴν κεφαλὴν κατὰ τοῦ διαφράγματος καὶ πίπτουσι νεκροί. Ὑπάρχουσιν ἄλλοι, οἵτινες σπαράττουσι πολλὴν ὄραν ἐντὸς λίμνης αἵματος, πρὶν ἢ ἀποθάνωσιν. Ἄλλοι πάλιν, οἵτινες πεπληγμένοι, αἱματόφυρτοι, ἀνευ ἐντέρων, καλπάζουσιν εἰσέτι μετ' ἀπέλιπτος μανίας, ῥίπτονται κατὰ τοῦ ταύρου, πίπτουσιν, ἀνορθοῦνται, καὶ μάχονται ἔτι μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἤθελον ἀπαγάγει αὐτοὺς, ἠκρωτηριασμένους, τετρακυματισμένους, ἀλλὰ ζῶντας. Τότε εἰσάγουσι τὰ ἐντόσθια αὐτῶν καὶ τὰ ἐπιδένουσι, καθιστῶντες οὕτω αὐτοὺς χρῆσιμους ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ. Ἄλλοι δὲ πεφοβισμένοι ἅμα ἰδῶσι τὸ θηρίον ἐρχόμενον κατ' αὐτῶν τρέμουσιν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, κτυποῦσι τοὺς πόδας τῶν, ὀπισθοδρομοῦσι, χρεματίζουσι, δὲν θέλουσι νὰ ἀποθάνωσιν, οὗτοι δὲ διεγείρουσι τὸν μείζονα οἶκτον! Πολλὰκις εἰς ταῦρος φονεύει πάντες ἵππους. Ἐνίοτε δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν πάλιν ἀποθνήσκουσιν εἰκοσι. Πάντες οἱ λογχοφόροι εἰσὶ πλήρως κηλίδων αἵματος. Τὸ σάδιον γέμει ἐντοσθίων ἀχνιζόντων, οἱ δὲ ταῦροι ἀποκάνουσι πλέον φονεύοντες.

Καὶ αὐτοὶ οἱ ταυρομάχοι ἔχουσι τὰς κακὰς αὐτῶν στιγμὰς. Οἱ λογχοφόροι ἐνίοτε ἀντὶ νὰ καταπέσωσιν ὑπὸ τὸν ἵππον, πίπτουσι μετὰ τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ταύρου. Τότε οὗτος ἐφορᾷ κατ' αὐτῶν ἵνα τοὺς φονεύσῃ. Τὸ πλῆθος βιάλλει κραυγὴν, ἀλλὰ τολμηρὸς τις κατὰδρόμος ῥίπτει τὴν κάπαν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἀγρίου θηρίου, καὶ τιθέμενος εἰς κίνδυνον τὴν ἰδίαν ζωὴν σώζει τὴν τοῦ συντρόφου του. Συχνάκις ὁ ταῦρος ἀντὶ νὰ ῥιφθῇ κατὰ τοῦ κρατοῦντος τὴν κάπαν, οἶσινε ὑπὸ καλλιτέρας ἐμπνεόμενος σκέψως, ὄμῃ κατὰ τοῦ ξιφοφόρου ὄν καταδιώκει, στενοχωρεῖ καὶ ἀναγκάζει νὰ ῥίψῃ τὸ ὄπλον του καὶ νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν. Ἄλλοτε τὸν πλῆττει διὰ τῆς κεφαλῆς του καὶ τὸν ἀνατρέπει. Ὁ ξιφοφόρος γίνεταί ἄφραντος ἐν μέσῳ νέφους κονιορτοῦ, τὸ δὲ πλῆθος ἀνακράζει «*Απίθαρε*».

Ὁ ταῦρος διερχεται, ὁ ξιφοφόρος σώζεται. Ἄλλοτε ὁ ταῦρος ἐφορᾷ κατ' αὐτοῦ διὰ μιᾶς, τὸν ὑφώνει διὰ τῆς κεφαλῆς του καὶ τὸν ῥίπτει πλαγίως. Δὲν εἶνε σπάνιον τὸ νὰ μὴ ἀφήσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν εὐκαιρίαν νὰ σκοπεύσῃ, ὁ δὲ ταυ-

ρομάχος δὲν ἐπιτυγχάνει νὰ προσβάλλῃ αὐτὸν κατὰ μέτωπον. ἐπειδὴ δὲ, κατὰ τοὺς κανονισμοὺς δὲν δύναται νὰ κτυπήσῃ αὐτὸν εἰμὴ κατὰ τρόπον καὶ χῶρον ὀρισμένον, κόπτεται ματαίως ἐπὶ πολλὸν χρόνον, ἐξχνουμένων δὲ οὕτω τῶν δυνάμεων του κινδυνεύει ἀπειράκι, νὰ φανευθῇ. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὸ πλῆθος ὠρύεται, συρίζει, ὑβρίζει σκληρῶς αὐτὸν, μέχρῃς ὅτου ὁ δυστυχὴς ἀπληπισμένος ἀπορασίξει νὰ φονεύσῃ ἢ νὰ ἀποθάνῃ, καὶ σκοπεύει ὅπως δύναται. Τότε δὲ ἡ εὐστοχεῖ καὶ φέρεται ἐπὶ τῶν νεφελῶν, ἡ ἀστοχεῖ καὶ περιφρονεῖται, χλευάζεται, λιθοβολεῖται διὰ φλοιδῶν πορτοκαλλίων, ἔστω καὶ ὁ πλέον ἀτρόμητος, ἱκανώτερος καὶ περιφημότερος τῆς Ἰσπανίας ταυρομάχος.

Καὶ μετὰ τοῦ πλῆθους συμβαίνουσι μυρία ὅσα γεγονότα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θεάματος. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπέρχεται ῥῆξις μετὰ τὸν θεατῶν. Ἐπειδὴ δὲ εἰσὶ λίαν συνσφιγμένοι, οἱ γείτονες ἀρπάζουσι πολλάκις βραδισμούς τινας, ὅτε καὶ αὐτοὶ ὁρᾶν τὰς βράβειους τῶν καὶ τὰς καταφέρουσιν εἰς ἄλλους, ὧν ὁ κύκλος εὐρύνεται τοιοῦτοτρόπως ἢ δὲ ῥῆξις ἐκτείνεται ἐν ὅλῳ τῷ τμήματι τῆς βιβλιοθήκης. Ἐντὸς στιγμῶν τινῶν οἱ πῆλοι ἐκπίπτουσι τῶν κεφαλῶν, οἱ λαιμοῦδάται πίπτουσιν εἰς ῥάκη, αἱ ὄψεις αἱματίζουσιν, κραυγαὶ δὲ δυνάμενοι νὰ ἐκκορῶνται τὸν οὐρανὸν ἀκούονται. Ἄπαντες οἱ θεαταὶ εἰσὶν ὄραιοι, οἱ φύλακες τίθενται εἰς κίνησιν, οἱ δὲ ταυρομάχοι ἀπὸ δρώντων προσώπων μεταβάλλονται εἰς θεατὰς. Ἐνίοτε πάλιν ὑπάρχει ὁμιλὸς τῶν νέων ἀστειῶν, οἵτινες στρέφονται ὁμοῦ πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος κραυγάζοντες «*Νά τοις*» — «*Τίς*»; — «*Οὐδέ τίς*! καὶ ἐν τούτοις οἱ πλεῖστοι καθήκουσι ἐγείρονται, οἱ δὲ εὐρισκόμενοι μακρὰν ἀναβαίνουσι ἐπὶ τῶν καθισμάτων, αἱ κυρίαὶ κλίνουσι ἐξω τῶν θεωρείων αὐτῶν. Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ὅλον τὸ ἵπποδρόμιον εἶνε ἄνω κάτω. — Τότε τὸ σύμπλεγμα τῶν εὐτραπέλων νέων βιάλλει δυνατοὺς γέλωτας. Οἱ γείτονες αὐτῶν, ὅπως μὴ φανῶσι βλακίζοντες, μιμουμένται αὐτοὺς, ὁ δὲ γέλως οὗτος μεταδίδεται ἐν ἀκραιῖ εἰς τὰ θεωρεῖα, εἰς τὰς στοὰς, πανταχοῦ, καὶ δέκα χιλιάδες ἀνθρώπων γελῶσιν ὁμοῦ. Ἐνίοτε δὲ ξένος τις θεᾶται τὸ πρῶτον ταυρομαχίαν καὶ λειποθυμεῖ ἢ εἰδῆσις μεταδίδεται παραχρῆμα. Ὅλοι ζητοῦσι νὰ τὸν ἴδωσιν, ὅλοι φωνάζουσι συγχρόνως, ὁ δὲ ἐκ τούτου θόρυβος εἶνε ἀπερίγραπτος. Ἡ πάλιν ἄνοστος τις ἀστειεύμενος χαιρετᾷ διὰ τηλεφῶνον ἢ ἀκουστικῶν ὀργάνων φίλον του καθήμενον εἰς τὸ ἀπέναντι ἄκρον τοῦ ἵπποδρόμιου, ὁ περ ὄργανον παράγει τὴν ἐντύπωσιν ἐκρήξεως κεραυνοῦ. Τὸ μέγα ἐκεῖνο πλῆθος ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν κινεῖται ὑπὸ μυρίων ἀντιθέτων αἰσθημάτων, μεταβαίνειν ἐναλλάξ ἀπὸ τοῦ τρόμου εἰς τὸν ἐνθουσιασμὸν, ἀπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὸν οἶκτον, ἀπὸ τοῦ οἴκτου εἰς τὴν ὄργην,

ἀπὸ τῆς ὄργης εἰς τὴν εὐθυμίαν, εἰς τὴν ἐκπληξιν, εἰς φρενητιώδη χαρὰν.

Ἄπλως εἰπεῖν, ἡ ἐντύπωσις, ἦν τὸ θεᾶμα τοῦτο ἐμποεῖ εἰς τὴν ψυχὴν, εἶνε ἀνέκφραστος. Εἶνε κράμα ποικίλων αἰσθημάτων ἐνθα ἀδύνατον ὅλως ἀποβαίνει νὰ διακρίνη τις σαφῆς τι. Ἄγνωστὸν τί νὰ σκεφθῇ. Ὅτε μὲν ὑπὸ φρίκης κυριεύμενος ζητεῖ νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ ἵπποδρόμιου καὶ δυνάμει νὰ μὴ πατήσῃ πλέον εἰς αὐτὸ, ὅτε δὲ ἐκπλήσσειται, μεταρσινοῦται, μεθίει καὶ ἐπιθυμεῖ ἵνα μηδέποτε τελειώσῃ τὸ θεᾶμα. Πολλάκις σὰς φαίνεται ὅτι θὰ σὰς προσξενήσῃ ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν, καὶ ὅμως κατὰ τινὰς στιγμὰς καὶ σείξ, καθ' ὅν τρόπον οἱ γείτονές σας, θέλετε ἐκραγῆ εἰς κραυγὰς, γέλωτας καὶ ἐπευφημίας. Ἀποτροπιάζεσθε τὸ αἶμα, πλὴν τὸ θαυμαστὸν θάρρος τῶν ἀνθρώπων σὰς ἐξάπτει. Ὁ κίνδυνος πιέζει τὴν καρδίαν σας, ἀλλ' ἡ νίκη χαροποιεῖ ὑμᾶς. Βαθυμῆδον καὶ κατ' ὀλίγον ὁ ταραττῶν τὸ πλῆθος πυρετὸς κυριεύει καὶ σὰς ἐπίσης, δὲν ἀναγωνιάζετε πλέον ἑαυτὸν, γίνεσθε ἄλλος ἐξ ἄλλου, αἰσθάνεσθε καὶ σείξ κρούσματα ὄργης, ἀγριότητος, ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ὑμᾶς αὐτὸν ἰσχυρὸν καὶ αὐθάδη ἢ πάλιν ἐξάπτει τὸ αἶμα σας, ἡ λάμψις τοῦ ξίφους σὰς προξενεῖ φρικίαςιν. Καὶ ἔπειτα αἱ χιλιάδες ἐκεῖναι τῶν ἀνθρώπων, ἡ ὄχλοδοξὴ ἐκεῖνη, ἡ μουσικὴ, τὸ αἶμα, ἡ βαθεῖα σιωπὴ, οἱ αἰφνίδιοι θόρυβοι, ἡ ἔκτασις, τὸ φῶς, τὰ χρώματα, ἐκεῖνο τέλος τὸ δὲν εἰξέρω πῶς νὰ χαρακτηρίσω, τὸ μέγα, τὸ σφοδρὸν, τὸ ἀπηνές, τὸ μεγαλοπρεπές, σὰς θαμβώνει, σὰς παραζαλίζει, σὰς φέρει ἄνω κάτω...

Εἶνε ὠραῖον θεᾶμα καὶ ἡ ἐξοδος τοῦ πλῆθους. Δέκα χιλιάδες ἐκπίπτουσιν ἐκ τῶν δέκα θυρῶν καὶ μελαινίσουσι πύραυλα τὴν Σαλαμαγκαν, τὸ Πράδο, τὰς δεινροστοχίνας Recoletos, τὴν ὁδὸν Alcalá. Χιλιάδες ἀλλῶν περιμένουσι πέριξ τοῦ ἵπποδρόμιου, ἐπὶ μίαν δὲ ὄραν ὅπου ἂν στραφῇ τις οὐδὲν ἄλλο βλέπει εἰμὴ ἀνθρωπίνην μυρμηκίαν. Ὅλοι σιωποῦσιν, ὅλος ὁ κόσμος εἶνε συντετριμμένος ὑπὸ τῶν συγκινήσεων οὐδὲν ἄλλο ἀκούεται ἢ ὁ θόρυβος τῶν βημάτων. Θὰ ἔλεγε τις ὅτι τὸ πλῆθος θέλει νὰ φύγῃ λαθραίως. Εἰδὸς τι λαυθιανούσης ὀλίψεως διεδέχθη τὴν πρῶτην θεωρηθῆν χαρὰν. Τὸ ἐπ' ἐμοῖ τὴν πρῶτην φράσιν, καθ' ἣν ἐξῆλθον τοῦ ἵπποδρόμιου, μόλις εἶχον δύναμιν νὰ περιπατῶ, ἡ κεφαλὴ μου ἐστρέφετο ὡς ἄτρακτος, τὰ ὄτα μου ἐβόμβουον, ἐβλεπον παντοῦ ταύρων κέρατα, αἱμοσταγαεῖς ὀφθαλμοῦς, ἵππους νεκροὺς, ξίφη ἀστράπτοντα. Ἐλαβὰ τὴν συντομωτέρην ὁδὸν ὅπως ἐπανέλθω εἰς τὴν οἰκίαν μου, μόλις δὲ ἐφθασα ἐκεῖ ἐρρίφην ἐπὶ τῆς κλίνης μου καὶ ἀπεκοιμήθην βαθύως. Τὴν ἐπαύριον τὸ πρῶτὸν ἡ οἰκοδέσποινα ἔσπευτε κατεπειγόντως νὰ με ἐρωτήσῃ «*Αὐτὸν πῶς σὰς ἐφάνη*;» *Διασκεδάσατε καλῶς*; Ὅθ' ἔλαυπάγατε; τί λέτε; — *Δὲν γνωρίζω*, ἀπεκρίθη, *μοὶ φαίνεται ὅτι ὠρευεθῆν, θὰ σὰς εἰπῶ τὴν ἰδίαν μου βραδύ-*

τερον, ἔρω ἀνάγκη νὰ σκεφθῶ». Ἦλθε τὸ σάββατον, ἦτοι ἡ παραμονὴ τῆς δευτέρας ταυρομαχίας. — Ὅθ' ἐπάγαγε; με ἠρώτησεν ἡ ξενόδοχος μου. — «*Ὅχι*», ἀπάντησα ἔχων ἀλλαχοῦ τὸν νοῦν μου. Ἐξῆλθον, διήνυστα τὴν ὁδὸν Alcalá, εἰρήθην ἀνεπισθῆτως ἐνώπιον τοῦ καταστήματος, ἐνθα πολοῦνται τὰ εἰσιτήρια, πλῆθος δὲ κόσμου ἐκεῖ συναθροεῖτο. «*— Νὰ ὑπάγω*;... *Ναί... ὄχι...* — «*Θέλετε ἐν εἰσιτήριον*;» με ἠρώτησε νεανίας τις. — «*Δός μου*», εἶπον, καὶ εἰσῆλθον.

Ἄλλ' ὅπως γνωρίζῃ τις καλῶς τὸν χαρακτήρα τοῦ θεάματος τούτου, πρέπει νὰ γνωρίσῃ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ. Δὲν εἶνε γνωστὴν ἀκριβῶς πότε ἐστρέφοντο ἡ πρώτη ταυρομαχία. Ἡ παράδοσις διηγεῖται ὅτι πρῶτος ὁ Cid Campeador κατήλθεν εἰς τὴν κονίστραν μετὰ τὴν λόγχην αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἵππου του ἐφόρευσε φοβερὸν ταῦρον. Ἐκτοτε οἱ τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν νέοι ἐπεδρόθησαν μετὰ ζήσεως εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους. Καθ' ὅλας τὰς ἐπιστήμους ἐορτὰς ἐγένοντο ταυρομαχίαι, ἡ δὲ τιμὴ τοῦ ταυρομαχίαν ἐδίδοτο εἰς μόνους τοὺς εὐγενεῖς. Καὶ οἱ βασιλεῖς κατήρχοντο εἰς τὸ στάδιον. Καθ' ἅπαντα τὸν μετὰίωνα αἱ ταυρομαχίαι ὑπῆρξαν τὸ μᾶλλον εὐνοούμενον θεᾶμα, καὶ προσφιλεστέρη ἄσκησης τῶν πολεμιστῶν οὐ μόνον παρὰ τοῖς Ἰσπανοῖς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ἀραβῶν. Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ ἡμιλλῶντο ἐν τῷ σταδίῳ, ὡς ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ πεδίου. Ἰταβέλλα ἡ Καθολικὴ ἠθέλησε νὰ ἀπαγορεύσῃ τὰς ταυρομαχίας, καθότι εἶχε παρεμβεθῆ εἰς τινὰ προσξενήσασαν αὐτῇ φρίκην. Ἄλλ' οἱ πολυάριθμοι καὶ ἰσχυροὶ θιασῶταί τοῦ θεάματος μετέπεισαν αὐτήν, ὥστε δὲν ἐξετέλεσε τὸ σχέδιόν της. Μετὰ τὴν Ἰταβέλλαν αἱ ταυρομαχίαι ἔλαβον μεγάλην ἀνάπτυξιν. Ὁ Κάρολος-Πεμπτος ἐφόρευσε ἰδίᾳ χειρὶ ταῦρον ἐν τῇ μεγάλῃ πλατείᾳ Valladolid. Ὁ Φερνάνδος Ριζαρρε, ὁ περιώνυμος κατακτητὴς τοῦ Περού ὑπῆρξεν ἀνδρείος ταυρομάχος. Ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας Δὸν Σεβαστιανὸς ἐδραφε πλείστας δάφνας ἐν τῷ σταδίῳ τῶν ταύρων. Φίλιππος ὁ Γ' διεκόσμησε πολυειδῶς τὸ ἵπποδρόμιον τῆς Μαδρίτης, Φίλιππος ὁ Δ' ἐταυρομάχησεν ἐν αὐτῷ καὶ Κάρολος ὁ Β' ἐπροστάτευσεν τὴν ταυρομαχίαν. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου τοῦ Ε' κατεσκευάσθησαν πολλὰ ἵπποδρόμια διαταγῇ τῆς Κυβερνήσεως. Ἄλλ' ἡ τιμὴ τοῦ ταυρομάχου ἀνῆκεν ἔτι ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν. Ἐταυρομάχου δὲ πάντοτε ἔφιπποι, ἐπὶ ὠρασιότατων ἵππων. Μόνον περὶ τὰ μέτα τοῦ τελευταίου αἰῶνος ἡ τέχνη αὕτη ἐξετάθη μέχρι τοῦ λαοῦ, καὶ ἀνεφάνησαν οἱ κυρίως λεγόμενοι ταυρομάχοι, τεχνίται ἐξ ἐπαγγελματοῦ, μαχόμενοι περὶ το καὶ ἔφιπποι. Ὁ πολὺς Francisco Romero de Ronda ἐτελειοποίησε τὴν τέχνην τῶν πεζῶν ταυρομάχων, εἰσήγαγε τὴν ἔξιν τοῦ φονεύειν τὸν ταῦρον μετωπηδὸν διὰ τοῦ ξίφους καὶ τοῦ φοβήτρου, καὶ

ώρισε τούς κανόνες τῆς τέχνης. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὸ θέαμα κατέστη ἐθνικόν, ὁ δὲ λαὸς συνέβησεν ἐνθουσιωδῶς εἰς αὐτό. Ὁ βασιλεὺς Κάρολος Γ' τὸ ἀπηγόρευσε, ἀλλ' ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ συνέβαινε νὰ μεταβῆ τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ λαοῦ εἰς ἐπιδημικὸν πάθος. Ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος ὁ ἔβδομος ἐμμανῆς περὶ τοὺς ταύρους, συνέστησε σχολὴν ταυρομαχίας ἐν Σεβίλλῃ. Ἰσπανία ἢ Β' ὑπῆρξεν ἔτι μᾶλλον ἐνθουσιωδῆς τοῦ Φερδινάνδου τούτου. Ἀμεδαῖος ὁ Α' ὑπῆρξε, καθ' ἃ λέγεται, οὐχ ἦττον τῆς Ἰσπανίας ἐνθους πρὸς τὰς ταυρομαχίας. Καὶ νῦν ἡ τέχνη αὕτη εἶνε παρά ποτε ἀκμαϊότερα ἐν Ἰσπανίᾳ. Ἀριθμῶνται κατὰ ἑκατοστῆς οἱ μεγάλοι γαιουκῆμονες, οἵτινες ἀνατρέφουσι ταύρους διὰ τὰ ἀιμοχαρῆ ταῦτα θεάματα. Ἡ Μαδρίτη, Σεβίλλη, Βαρκελών, Κάνδιξ, Βαλεντία, Χέρης, Port-Sainte-Marie ἔχουσι ἵπποδρόμια ταυρομαχιῶν πρώτης τάξεως. Ὑπάρχουσι τοῦλάχιστον πεντήκοντα μικρὰ ἵπποδρόμια δυνάμενα νὰ περιλάβωσιν ἀπὸ τριῶν μέχρι ἐννέα χιλιάδων θεατῶν. Ἐν ἅπασιν τοῖς χωρίοις, ἐν οἷς ἐλλείπουσιν ἵπποδρόμια, τελοῦσι τὰς ταυρομαχίας ἐν ταῖς δημοσίαις πλατεῖαις. Ἐν Μαδρίτῃ μὲν τελοῦνται κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς πόλεσιν ὅσω τὸ δυνατόν συχνότερον, πενταχῶ δὲ ἐλκύνουσιν ἀπειρον συρροὴν κόσμου ἐκ τῶν πλησιοχώρων πόλεων, χωρίων, ἐξοχῶν, ὁρέων, νήσων καὶ ἐκ ξένων ἔτι μερῶν. Ὅλοι οἱ Ἰσπανοὶ δὲν εἶνε, ἀλλήως εἰπεῖν, μανιώδεις διὰ τὸ θέαμα τοῦτο. Πολλοὶ οὐδέποτε τὸ ἐπισκέπτονται, ἱκανοὶ ἀποδοκιμάζουσιν αὐτὸ, ἐπιθυμοῦντες ἵνα τὸ ἴδωσιν ἐξοστρακίζομενον ἐκ τῆς Ἰσπανίας. Ἐφημεριδογράφος τις ὑψοὶ ἀπὸ κειροῦ εἰς κειρὸν φωνῆν διακρυαυρῆσεως, βουλευτὴς τις τὴν ἐπομένῃν τοῦ θανάτου ταυρομάχου τινὸς λέγει, ὅτι θὰ ὑποβῆ ἐπερώτησιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ πάντες οὗτοι εἰσὶν ἐχθροὶ μαλακοὶ καὶ δειλοὶ. Τουναντίον, δημοσιεύουσιν ἐκθέσεις ταυρομαχιῶν, ἀνεγείρουσι νέα ταυρομαχικὰ ἀμφιθέατρα, ἐπισκευάζουσι τὰ παλαιὰ καὶ γελῶσι μὲ τούς ξένους, οἵτινες κρυυγάζουσι κατὰ τῆς ἰσπανικῆς βραβαρότητος.

Δὲν ἀκούσι δὲ τὰς ταυρομαχίας μόνον ἐν ὥρᾳ θέρους, καὶ τὸ θέαμα δὲν εἶνε πάντοτε τὸ αὐτό. Τὸν χειμῶνα ἐν τῇ ἵπποδρομίᾳ τῆς Μαδρίτης δίδεται παράστασις κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν, ἀλλὰ δὲν βλέπει τις τοὺς ὠραίους καὶ σφριγῶντας ἐκείνους ταύρους τοῦ θέρους, οὔτε τοὺς μεγάλους ἐκείνους τεχνίτας, οὗς ἡ Ἰσπανία, Ὀκουμάζει. Εἰσὶ ταῦροι μικροὶ, μικρὰν ἔχοντες βάρην, καθῶς καὶ ἀπειροὶ ἐνίοτε ταυρομάχοι. Ἄλλ' ὁπωσδήποτε ἀπαρτίζουσι πάντοτε θεάματι, καὶ μολονότι οὔτε ὁ βασιλεὺς δὲν συχνάζει ἐν αὐτῷ, οὔτε ἡ ὑψηλὴ κοινωνία, τὸ ἵπποδρόμιον εἶνε ἀείποτε πλήρες. Ὁλίγον χύνεται αἷμα, δύο μόνον φονεύονται ταῦροι, τὸ δὲ θέαμα τελειώνει διὰ πυροτεχνημάτων. Εἶνε, ὡς λέγουσι μετὰ περιφρονησεως οἱ ἐμ-

παθεῖς θιασῶται, πρὸς τέρψιν τῶν ὑπηρετιῶν καὶ τῶν παιδιῶν. Ἄλλὰ κατὰ τὰς χειμερινὰς αὐτὰς ταυρομαχίας τελεῖται ἐπεισὸδιόν τι ἀρκούντως ἐπαγωγόν.

Ἀπὸ οἱ ταυρομάχοι φονεύουσι τοὺς ἰσχυρότερους ταύρους, τὸ στάδιον μένει ἐντὸς εἰς τὴν διάθεσιν τῶν παρεργατῶν (dilettantes). Πενταχῶθεν πηδῶσιν ἐν αὐτῷ, ἐντὸς δὲ λεπτοῦ τῆς ὥρας εὐρίσκειται ἐκεῖ ἑκατοστὴς ἐργατῶν, σπουδασίων, ἀγιοπαίδων, τῶν μὲν κρατούντων ἐπανωφόριον, τῶν δὲ σάλιον, τῶν δὲ οἰονδήποτε βράκος, συναγμένων δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ τῆς θύρας τοῦ ταύρου καὶ ἐσοίμων ὅπως ὑποδεχθῶσιν αὐτὸν. Ἡ θύρα ἀνοίγεται, ταῦρός τις οὐ τὰ κέρτα εἰσὶ κεκαλυμμένα, ῥίπτεται ἐν τῷ σταδίῳ, ἀπερίγραπτος δὲ θόρυβος ἀρχίζει. Τὸ πλῆθος τὸν περικυκλῶν, τὸν καταδιώκει, τὸν σύρει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, οἱ καπεαδῶροι διὰ τῶν καλυπτῶν καὶ ὕρασματων προκαλοῦσι καὶ βασανίζουσι αὐτὸν μυριοτρόπως, μέχρις ὅτου κατακουράσαντες τὸ δυττωχὲς ζῶον ἀποφασίζουσι νὰ ἐξαγάγωσιν αὐτὸ ἐκ τοῦ σταδίου καὶ νὰ φέρωσιν ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ. Ἀπίστευτος εἶνε ἡ τόλμη μετ' ἧς οἱ ἀγιοπαῖδες εἰσχωροῦσιν ὑπὸ τὸν ταῦρον, τὸν σύρουσιν ἐκ τῆς οὐράς, πηδῶσιν ἐπ' αὐτοῦ, μετ' ἀπιστεύτου δεξιότητος διαφεύγουσι τὰ κτυπήματά του. Ἔστιν ὅτε ὁ ταῦρος, στρεφόμενος ἐξᾶπίνης, συλλαμβάνει τινὰ ἐξ αὐτῶν, τὸν ῥίπτει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, τὸν κάμνει νὰ πηδᾷ εἰς τὸν ἀέρα, τὸν ὑψώνει ἐπὶ τῶν κεράτων του. Ἐνίοτε πάλιν δι' ἐνὸς κτυπήματος ἡμίσειαν ἀνατρέπει δωδεκάδα, ὅτε ταῦρος καὶ ἄνθρωποι ἀρχνίζονται ἐντὸς νέφους κονιορτοῦ, ὁ δὲ θεατὴς φοβεῖται πρὸς στιγμὴν μήπως ἐφονεύθῃ τις. Πλὴν κίνδυνος τοιοῦτος δὲν ὑπάρχει! Οἱ ἀτρόμητοι capeadores ἀνεγείρονται μὲ ὄστα μαλακώτερα καὶ πρόσωπον κεκονιαζόμενον, τινάσσονται καὶ ἐπαναρχίζουσι. Ἄλλὰ τὸ ὠραιότερον ἐπεισὸδιον τῶν θεαμάτων τοῦ χειμῶνος ἀλλաχοῦ ἔγκειται. — Πολλὰκις ἀντὶ τῶν ἀρρένων ἀγωνίζονται κατὰ τοῦ ταύρου θάλειαι ταυρομάχοι, γυναῖκες ἐνδεδυμέναι ὡς σχοινοβάτιδες, πρὸ τῶν ὁποίων οὐχὶ οἱ ἄγγελοι, ἀλλ' ὁ Ἐωσφόρος θὰ ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπον διὰ τῶν πτερόγων του.

Αἱ λογχοφόροι μάχονται ἐπὶ ὄνων, αἱ ξιφοφόροι πεζῇ. Ἐκ τῶν τελευταίων αὐτῶν εἶδον ἐξηκοντούτιδα τινὰ ὀνομαζομένην «*Μαρτίνα ἢ Ἀστούριαρη*», γνωστὴν εἰς ἅπαντα τὰ ἰσπανικὰ ἵπποδρόμια. Αἱ ξιφοφόροι φέρουσι τὸ ξίφος καὶ τὸ ἐρυθροῦν ὕρασμα, ἀπαρπλάκτως ὡς ὁ ἰταμώτερος ταυρομάχος τοῦ ἰσχυροῦ φύλου. Ἄπας ὁ βίασος συνοδεύεται ὑπὸ ὑπηρετῶν φερόντων μετὰ ἄλλας φενάκας. Ἀντὶ τεσσαράκοντα φράγων αἱ δυστυχεῖς αὐταὶ βίβρακονδυνεύουσι τὴν ζωὴν των! Ταῦρός τις καθ' ἣν ἡμέραν ἄλλοτε παρευρέθη εἰς τινὰ ταυρομαχίαν συνέτριψε τὸν βραχίονα μιᾶς σηκιοφόρου, καὶ ἄλλης διέστριψε τὴν ἐσθῆτα, εἰς τρόπον ὥστε ἀρῆκεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τοῦ ἀμφιθεά-

τροῦ μὲ τόσον μόνον ὕρασμα, ὅσον ἤρκει ἀκριβῶς νὰ καλύψῃ τὴν γυμνότητά της.

Μετὰ τὰς γυναῖκας ἔρχονται τὰ ἄγρια θηρία. Κατὰ διαφορὰς ἐποχὰς ἠνάγκασαν τὸν ταῦρον νὰ πολεμήσῃ κατὰ τῶν λέοντων καὶ τίγρεων. Ὁμοίᾳ πάλιν ἐγένετο πρὸ τινων ἐτῶν ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ τῆς Μαδρίτης. Καὶ ἀρχαιότερον ἐτελέσθη ἄλλη ἀξιοσημείωτος, διαταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ δουκὸς τοῦ Ἀλιβέρη, χάριν τῆς ἐστῆς, ἐὰν δὲν λανθάνωμαι, τοῦ Don Balthazar Καρόλου τῆς Αὐστρίας, πρίγκηπος τῶν Ἀστούριων. Ὁ ταῦρος ἐπολέμησε τὸν λέοντα, τὴν τίγριν, τὴν λεοπάρδαλιν καὶ τοὺς ἐνίκησεν ἅπαντας. Ἐν ταῖς μεταγενεστέραις μάχαις ἡ τίγρις καὶ ὁ λέων ἠττήθησαν ὡσαύτως. Ἀρπότεροι ἐρρίφθησαν ὀρηκτικῶς κατὰ τοῦ ταύρου, ἀλλὰ πρὶν ἢ δυνηθῶσι νὰ ἐπιβῶσι τοὺς ὀδόντας των εἰς τὸν λαιμὸν του, διεπεράσθησαν ὑπὸ τῶν φοβερῶν κεράτων του, καὶ ἔπεσαν χαμὰ ἐντὸς χειμάρρου αἵματος. Μόνον ὁ ἐλέφας, (εἰς ἐλέφας πελώριος ζῶον εἰσέτι ἐν τοῖς κήποις τοῦ «*Buen Retiro*») ἐνίκησεν. Ὁ ταῦρος τὸν προσέβαλεν, ὁ δὲ ἐλέφας οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ νὰ στηρίξῃ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄμου τοῦ ταύρου καὶ νὰ πιεσῇ ὀλίγον αὐτόν. Ἡ πίεσις ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε ὁ ἐπιτεθεὶς ταῦρος συνετρίβη ὡς *Joukárrikor!* Ἄλλ' εἶνε εὐκολον νὰ φαντασθῇ τις ὁποῖαν ἐπιδεξιότητα, ὁποῖον ἄρρος, ὁποῖαν δύναμιν ψυχικῆς ἀταραχίας δέον νὰ ἔχῃ ἄνθρωπός τις, ὅπως περιφρονητὴ δι' ἀπλοῦ ξίφους ζῶον φονεύσῃ τὸν λέοντα, προσβάλλον τὸν ἐλέφαντα, καὶ διασχίζον, συντριβῶν, ἀνατρέπον καὶ καταβάλλον πᾶν ὅ,τι ἐγγίση! Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι ἀψηφούντες αὐτὸν καθ' ἐκάστην!

Οἱ ταυρομάχοι δὲν εἶνε παντάπασιν ἄνθρωποι, οὗς πρέπει νὰ συγχύτῃ τις μετὰ τῶν σχοινοβάτων, πρὸς οὗς ὁ λαὸς δὲν ἀποτίει εὐμῆ τὸν εἰς τὴν τέχνην αὐτῶν ὀφειλόμενον θαυμασμόν. Ὁ ταυρομάχος ἐπισύρει τὸν σεβασμὸν καὶ ἐκτὸς τοῦ ἀμφιθέατρου, προττατεύεται ὑπὸ τῆς ἀριστοκρατικῆς νεολαίας, φρίνεται εἰς τὰ θεωρεῖα τοῦ θεάτρου, ὑπάγει εἰς τὰ κομψότερα καφεπωλεῖα, καὶ χαίρειται εὐγενέστατα εἰς τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν καλλιτέρων πολιτῶν. Οἱ διάσημοι ξιφοφόροι, οἵτι ὁ Frascuello, ὁ Lagartijo, ὁ Cayetano, κερδαίνουσι τὸ οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ποσὸν δέκα χιλιάδων φράγων κατ' ἔτος, εἰσὶ κάτοχοι οἰκιῶν καὶ ἐξοχικῶν ἐπαύσεων, κατοικοῦσι πολυτελῆ οἰκίματα, ἐνδύονται πολυτελῶς, διαπανθῶσιν ἀπειρα ποσὰ διὰ τὰ ἀργυρὰ καὶ χρυσοῦφῃ αὐτῶν ἐνδύματα, ταξιδεύουσιν ὡς πρίγκηπες καὶ κἀπιβῶσι σιγάρα τῆς Χαβάνας. Τὸ ἐνδύμα αὐτῶν ἐκτὸς τοῦ ἵπποδρομίου εἶνε περιεργότατον. Φέρουσι πῖλον ἐκ μελανοῦ βελούδου, μικρὰν ἐπενδύτην μέχρι τῆς ὀσφύος ἀκαλύπτου, μὴ φθάνοντα μέχρι τοῦ πανταλονίου, καὶ ὑπενδύτην ἀνοικτὸν διήκοντα μέχρι τῆς κοιλίας καὶ ἀφίνοντα νὰ φαί-

νηται λεπτότατον λευκὸν ὑποκάμιτον. Περιλαίμιον δὲν φοροῦσι φέρουσι ζώνην μεταξωτὴν ἐρυθροκύανον, στενὸν πανταλόνιον, ὑποδήματα ἐκ μαροκίνου μὲ κεντητὰ κοσμήματα, μικρὰν δὲ πλεκτὴν οὐρὰν κρομαμμένην ἀπὸ τοῦ ὄμου. Πλὴν τούτων φέρουσι κομικὰ χρυσά, ἀλύτσεις, ἀδάμαντας, δακτυλίους, ἐνώτια, σχεδὸν ὀλόκληρον ἀδάμαντοπωλεῖον. Πολλοὶ ἔχουσι ἵππον, τινὲς ἄμαξαν, καὶ ὅταν δὲν φονεύουσιν, εὐρίσκονται πάντοτε εἰς περίπατον εἰς τὸ Prado, ἐν τῇ «*Puerta del Sol*», εἰς τοὺς κήπους τοῦ Recoletos μὲ τὰς λαμπρὰς ἐνδεδυμένας συζύγους ἢ ἐρωμένες των. Τὰ ὀνόματα, τὰ πρόσωπα, αἱ περιπέτειαι αὐτῶν εἰσὶ πλεον γνωσταὶ εἰς τὸν λαόν, ἢ αἱ ὄψεις, αἱ τύχαι καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ὑπουργῶν τοῦ Κράτους. Ταυρομάχοι εἰς τὰς κωμωδίαις, ταυρομάχοι εἰς τὰς εἰκόνας, ταυρομάχοι ἐντὸς τῶν ὑλοθηκῶν τῶν πωλούντων χαλκογραφίας. Ἀγάλματα παριστῶντα ταυρομάχους, ριπίδια μὲ τὰς εἰκόνας τῶν ταυρομάχων, ρινόμακτρα φέροντα τὸ πρόσωπον τῶν ταυρομάχων. Οὐδὲν ἄλλο βλέπει τις εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ καταστήματα. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ταυρομάχου εἶνε τὸ ἐπικερδέστερον καὶ ἐντιμότερον ἐπάγγελμα, ὅπου δύναται νὰ ἐπιθυμηθῇ τέκνον τοῦ λαοῦ. Ὅπως δὲ πολλοὶ προσορίζονται εἰς τὸ στάδιον τοῦτο, ἀλλ' ὀλίγοι κατορθώνουσι νὰ διακριθῶσιν. Οἱ πλεῖστοι μένουσι μέτριοι capeadores, ὀλίγοι ἀποβαίνουσιν ἱκανοὶ banderilleros, καὶ ἔτι ὀλιγώτεροι διάσημοι picadores. Μόνον δὲ οἱ ἐκ φύσεως προνομιούχοι καὶ οἱ ὑπὸ τῆς τύχης ἐνδοσόμενοι δύνανται νὰ καταστῶσιν ἀνδρεῖοι ξιφοφόροι. Πρέπει νὰ ἔλθῃ τις εἰς τὸν κόσμον μὲ τοιαύτην ἀποστολὴν, γεννᾶται τις ξιφοφόρος ὡς γεννᾶται ποιητὴς. Ἐξ αὐτῶν σπανίως φονεύονται ὑπὸ τοῦ ταύρου. Οἱ φονευθέντες ἐν δικστήματι πολλοῦ χρόνου μετροῦνται ἐπὶ τῶν δακτύλων, ἀλλ' οἱ ἀνάπηροι, οἱ ἠκρωτικισμένοι, οἱ μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ πολεμήσωσιν, εἰσὶ πολυάριθμοι. Συναντᾷ τις τοιοῦτους ἐν τῇ πόλει στηριζομένους ἐπὶ βραβιδίων ἢ βακτηριῶν, τοὺς μὲν στερομένους βραχίονος, τοὺς δὲ κνήμης. Ὁ περιβόητος Tato, ὁ πρῶτος ἐκ τῶν συγχρόνων ταυρομάχων, ἀπώλεσε τὴν κνήμην. Κατὰ τοὺς ὀλίγους μῆνας, καθ' οὗς διέμεινα ἐν Ἰσπανίᾳ, εἰς σηκιοφόρος ἐφανεύθη ἐν Σεβίλλῃ, εἰς λογχοφόρος ἐπληρώθη βραβείως ἐν Μαδρίτῃ, ὁ Lagartijo ἐβλάθη μεγάλως, καὶ ἐν τινι χωρίῳ τρεῖς capeadores dilettantes ἐφονεύθησαν. Δὲν ὑπάρχει σχεδὸν ταυρομάχος μὴ βάρφας τὸ στάδιον διὰ τοῦ αἵματός του.

Πρὶν ἢ ἀναχωρήσω ἐκ Μαδρίτης ἠθέλησα νὰ συνομιλήσω μετὰ τοῦ περιφήμου Frascuelo, τοῦ ἡγεμόνος τῶν ξιφοφόρων, τοῦ εἰδώλου τοῦ λαοῦ τῆς Μαδρίτης, τοῦ ἐκπερωσοῦντος τὴν ὀψὲν τῆς τέχνης. Πλοῖαρχος τις γενουήσιος, ὅστις τὸν ἐγνώριζεν, ἀνεδέχθη νὰ μὲ παρουσιάσῃ. Ὄρισάμεν τὴν ἡμέραν καὶ συννητήθημεν ἐν τῷ αὐτοκρατο-

Ριαφω καρπελωσιώ la Puerta del Sol. Μοι έρχεται νά γελάσω δάκις ένθου κηθω όποις με κατέλαθε συγκίνησης, όταν τόν είδον μακρόθεν έμφανιζόμενον και προχωρούντα προς ήμάς. Ήτον ένδεδυμένος μετά μεγίστης πολυτελείας, κατάφορτος πολυτίμων κοσμημάτων, λάμπων ως στρατηγός έν μεγάλη στολή. Άμα διήλθε τό καρπελωσιών, χίλις κεφαλαί έστράφησαν, χίλια βλέμματα προσηλώθησαν επ' αυτόυ, επ' έμου και επί του συντρόφου μου. «Ίδωθ ό κ. Salvador Sanchez», λέγει ό πλοίαρχος (τό όνομα Frascuelo είνε παρώνυμιον.) και παρουσιάζων με εις τόν Frascuelo «Είνε ό κ. δειτα, ό θαυμαστής σας». Ό ένδοξος ταυρομάχος έκλινε τήν κεφαλήν, έγω έχαίρετικά, έκαθίσαιμεν και ήρχισαιμεν τήν συνομιλίαν. Τί μοναδικός άνθρωπος! Άκούων τις αυτόν θά έλεγεν ότι δέν είχε καρδίαν ούτε μυϊαν νά φονεύση. Είνε εικοσιπενταετής νέος, μέτου αναστήματος, λεπτοφυής, μελαχροινός, ώραιος, έχων στερεήν τό βλέμμα και μειδιάμα άφελές. Ήρώτων αυτόν πλείστα όσα πράγματα περι τής τέχνης και του βίου αυτόυ. «Όμίλει διά μονοσυλλάβων, και έδει νά άποσπώ μίαν προς μίαν τάς λέξεις εκ του στόματός του δι' άπαύστων έρωτήσεων. Άπήντα εις τάς φιλοφροσύνας θεωρών μετροφρόνας τάς χιρας των ποδών του. Τόν ήρώτησα εάν δέν έπληρώθη ποτέ. Ψάύτας δε τό γόνυ, τόν μηρόν, τήν ώμοπλάτην και τό στήθος μοι ειπεν: «έδω, έδω, έδω και έδω», γελάσας με τήν άρέλειαν παιδίου. Μοι έσημείωσε τήν διέυθυνσίν του, και με υπαχρέωσε νά υπάγω νά τόν ιδω, μοι προσήνεγκε δε σιγάρον και άπάλθην. Τρεις ήμέρας μετά ταυτα έν νέχ ταυρομαχία έκαθήμην πλησίον του διαπράγματος. Διήλθε δε έμπροσθέν μου συλλέγων τά σιγάρα, άτινα τω έριψαν οι θεαταί. Ένευστα προς αυτόν, με είδε και άνέκραξεν α"Α! ό Γαϊλάς!» Μοι φαίνεται ότι τόν βλέπω ακόμα. Έπεσε φαίαν ένδυμασίαν χρυσούφραντον, τήν μίαν δε των χειρών είχαν έρυθράν εκ του αίματος. . .

Άλλά, τελευταίον, μίαν κρίσιν επί των ταυρομαχιών. Αί ταυρομαχίαι είνιν άρά γε πράγμα βάρβαρον και άνάξιον πεπολιτισμένου λαου, ή όχι; Εισί θεαμα δυνάμενον νά σκληρόνη τήν ανθρωπίνην καρδίαν ή όχι; Είπατέ το καθαρώς. Καθαρώς; Δυστυχώς έγω άδυνατώ νά πράξω τουτο. Δέν θέλω, αποκρινόμενος ουτω, νά έφελούσω κατακλυσμόν υβρεων, ή αποκρινόμενος άλλως, νά λάβω τήν προσήκουσαν μαστίγωσιν, καθόσον όφείλω νά όμολογήσω ότι μετέβαινον εις τό έμποδρόμιον κατά πρσαν Κυριακήν. Διηγήθην και περιέγραψα αυτάς, ό δε αναγνώστης γινώσκει όσα και έγω. Άς κρίνη λοιπόν αυτός, και άς μοι επιτρέψη νά τηρήσω σιωπήν.

I**

[Εκ του Έκκλησιου].

«Σύνηθεσ ρητόν του Ναπολέοντος ήτο ότι: Σταθερά άπόφασις ισουδυναμεί προς βαθυτάτην σοφίαν».

Η ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1762.

Ή Πετρούπολις, ουτα σήμεραν μία των ωραιότερων του κόσμου πρωτευουσών, άρίστω εις τήν σημερινήν αυτης λαμπρότητα μετά ταχύτητος θαυμασίας. Ή ιστορία αυτης είνε λίαν ένδιαφέροντα, καθόσον δεινύει τήν πορείαν ήν ήνυσε τό νεώτερον δυτικόν στοιχείον, όπως εισχωρήση έντός της παλαιάς βωστικης κοινωνίας, περιέχει δε ως εκ τουτου λίαν περιέργους περιόδους, ή μάλλον αξιοπερίεργος των όποιων είνε ήτως ή αντιστοιχούσα προς τάς βασιλείας της Έλισάβετ και Πέτρου του Γ'. Τη εποχή εκείνη, και ώρισμένως τω 1762, δέν είχαν έτι έκτελεσθή αι μεγάλαι μεταρρυθμίσεις, αι ενεργηθεΐσαι υπό Δικατερίνης της Β', Άλεξάνδρου του Α' και Νικολάου του Α'. Ή Πετρούπολις είχε τότε θέαν πόλεως κατά τό ήμισυ γερμανικης και κατά τό ήμισυ φλαμανδικης, ήδύνατο δε τις νά ειπή ότι έν αυτη έζων παραπλεύρως και έγγύς άλλήλων ή εξηγημισμένη Εύρώπη και ή ήμισιάβραχος Άσία.

Ή Πετρούπολις είχε τότε περι τάς εκατόν χιλιάδας κατοίκων. Αί οικίαι, κατά τό πλείστον ξύλινοι, ήσαν έκτισμένοι άτάκτως τήδε κάκεισε. Αί όδοι ήσαν κονιορτώδεις τό θέρος, βορβορώδεις τόν χειμώνα και πλήρεις όπών, ένθα ό διαβάτης έβουλίετο μέχρις όσφύος. Ό Νέβας και αι διώρυγες δέν είχαν ως σήμεραν όχθας εκ γρανίτου, αλλά προχώματα εκ χύματος. Ή νήσος του Αγίου Βασιλείου ειχεν, ως ή Βενετία, αντί όδων διώρυγας.

Τόν καθαρισμόν της πόλεως εξετέλουν οι κατ'όδικοι: άλλ' αι πλατεΐαι, τά πεζοδρόμια και αι γωνίαι των όδων εκκαλύπτοντο υπό σωρών κόπρου και αναθαρσιών, τά δε κρεωπωλεία, τά ιχθυοπωλεία, τά λαχνοπωλεία, τά έστιατόρια και τά καπηλεία άνέπεμπον λοιμώδεις αναθυμιάσεις. Στίφη κυων ήμιαγρίων έπλανώντο εις τάς όδους, φοδιζόντων και δακνόντων ήππους και ανθρώπους. Έπαΐται ή κρωτηριασμένοι, άλλται παντοδαποί έπολιόρκοι τους διαβάτας, και μετά κόπου ήδύνατό τις νά διαρύγη τήν μαστίγα ταύτην. Πυρστοί μισματιμοι και π'αν είδος επιδημικης ασθενείας έμάστιζεν άδιακόπως τήν πόλιν. Οι ιατροι ήσαν όλίγοι και απήτουν πληρωμήν υπέρογκον: οι δύο περιφημότεροι αυτών έλάμβανον χωρίς πολλά φιλοφρονηματα δεκαπέντε ρούβλια χρυσά δι' έκάστην επίσκεψιν.

Ενόσω ή αυτοκράτειρα κατόκει έν τη πόλει, ή θεα ταύτης ήτον υποφερτή: άλλ' ότε διέμεινεν έν Μόσχ, όπου διέτριβε τό ήμισυ του έτους και πλέον, αι όδοι της Πετρούπολεως έγινοντο έρημοι και χόρτος έφύετο έν αυταις. Τά καπηλεία, έν οις Πέτρος ό Μέγας ήρόσκετο νά πίνη έν ποτήριον ρακίης έν τω μέσω των ναυτών, μετεβάλλοντο εις καταγωγή ακολάστων όργίων.

Περι τήν μεσημβρίαν ή κυριώτερα όδός, καλουμένη Πρόσοφικ του Νέβσκη, έπληρουτο ανθρώ-

πων. Οι άνήκοντες εις τάς κατωτέρας τάξεις έβάδιζον συνήθως πεζοι, ένθ οι των ανωτέρων τάξεων, και ιδίως οι αξιωματικοι της αυτοκρατορικης φρουρας, εξήρχοντο έπωχούμενοι ή έφιπποι. Οι κομψοι νέοι ένεδύοντο έπενδύτην εκ μελκνος δλοστηρικου, αναξυρίδας εκ δέρματος δορυάδος και υποδήματα άφικνούμενα υπέρνω του γόνατος, είτε έφερον ένδυμα εκ ροδοχρόου ή κιτρίνου μεταξίνου υφάσματος, όμματουάλια υπερμεγέθη, πιλον στοργγύλον εκ κροπανίου, ή τρίωχον με πτερά, φανάκας ουλας και βοστρυχώδεις πεπασμένες, και περιχειρίδια εκ τριχάπτων της Άλανσώνος ή της Ισπανίας, δάκις δε ήτο ψυχος, έθερμαινον τάς χειρας έντός περιχειρίδων εκ δέρματος σίμωνος ή λευκοϊκτίδος. Αι κυριαι ειχον τήν όσφυν στενήν ως αι σφήκες, ό δε πολυσύνθετος καλλωπισμός της κεφαλής αυτών παρίστα ή φρούριον τι μεσαιωνικόν, ή κανεον άνθέων, ή ναυν, ή σινικήν σιαΐδα, προσθήμοζον δε εις τό πρόσωπον μελανά τινα στίγματα ως μυϊας, πωλούμενα υπό των μυρεψών έν ιδιαιτέrais κομψοτάταις θήκαις. Πολύ πλήθος συνέερεν εις τους βασιλικους κήπους, ένθα έπετρέπετο ή είσοδος εις πάντας, εκτός των ναυτών, των φερόντων οικοστολήν οικετών, των γυναικων όσαι έφερον μανδήλιον εις τήν κεφαλήν, των ανδρών, όσοι έφερον χονδρά υποδήματα, και έν γένει πάντων ύσοι εις τάς έρημερίδας και τά βιβλία του καιρου εκεινου άπεκαλούντο «χυδαίος όχλος».

Τόν περίπατον έτάρασσαν συχνάκις δυσάρεστα επεισόδια. Νυν μεν πεζός τις έρριπτετο κατά γής και κατεπατεΐτο, τοιουτοτρόπως δε έφανεύθη ό στρατάρχης Μίνιχ' άλλοτε αξιωματικός τις της φρουρας με πρόσωπον παρηλλαγμένο εκ της όργης υβριζε και έμαστιγού ήνίοχόν τινα σοβαρόν και πεπασμένην φανάκην φέροντα, διότι ήμπόδισεν αυτόν διά της επιχρύσου άμάξης νά παρακολουθήση τήν ωραίαν ήν κατεδίωκεν. Ένταυθα όμιλος παιδων, παρ'α τήν απαγόρευσιν της αστυνομίας, κατεγίνετο εις τήν άνύψωσιν μεγάλου χαρτίου αετου, εκφοβίζων τους ήππους: εκει ναύτης οινόληπτος καθημαγμένος, και με τά ήμάτια κατεσχησμένα, εκειτο χυμαι ένώπιον κεραιου τινός ή έμπορικου καταστήματος των ειδών του συρμου.

Άταξίαι έτι σοβαρώτεραι έλάμβανον χώραν εις άλλα της πόλεως μέρη. Εις τάς αγοράς και έν τω μέσω των παραπηγμάτων των ανιδρυμένων πέριξ του χειμερινου ανακτόρου, τότε ανεγειρόμενου, συνέβαινον παρ'α τω όχλω συχνάκι βήξεις και άντήχουν συχνάκι αι κραυγαί «Κλέπτης!» «Δολοφόνος!» Ό στρατηγός Κήρσ, διευθυντής της αστυνομίας, όστις εις τοιαύτας περιστάσεις συνείχιζε νά καταφάνη επ' όχλήματος, ακολουθούμενος υπό των υπασιπιστων αυτου έφιππων, δέν κατώρθου νά φάνη έγκαίμως εις πάντα τά μέρη, όπου ή παρουσία του ήτο αναγκαία. Διεδόθη ποτέ μάλιστα ή φήμη ότι εις χωρίον τι, σή-

μερον κείμενον έντός της πόλεως, ανεβάνη συμμορία ληστών ένόπλων. Πέτρος ό Γ' έλασε τήν υπομονήν και ειπε προς τόν Κόρσ: «Πρόπει νά επαλέθωμεν εις τά ήριώματα. Ό πρόπος μου Πέτρος ό Α' εγίνωσκε τά πράγματα κάλλιον ήμων. Θα γράψω Έπικηροΐται, Πέτρος, και αυτό φηάνει: θα ιδητε». Πλ'ν μολαταυτα τά ήριώματα δέν εστήθησαν, αι άταξίαι εξακολούθησαν, και πάντες επί τέλους συνείθησαν, ως αν προέκειτο περι πράγματος άναπορεύτου. Άμα κραυγή τις τρόμου άντήχει εις τήν όδόν, και ευθέως τά παράθυρα ήνοιγοντο, ως αν έμελλε νά παρασταλή θεάμα τι, και εφάνιντο κυριαι κομψώς ένδεδυμένοι και κρύπτουσαι τό πρόσωπον όπισθεν του ριπιδίου, παρακολουθούσαι μετ' ένδιαφέροντος τά επεισόδια διά των όφθαλμών και περιμένοσαι άνοπομόμως τήν λύσιν.

Περι τήν έννάτην της εσπέρας ώραν ήρχιζε νά επικρατή σιγή, διακοπτομένη μόνον υπό των υλακων των κυων και των φωνων των σκοπων, τοποθετημένων επί των τειχων του ναυκρηΐου και του φρουριου, ενίοτε δε, προς μείζονα ασφάλειαν, και εις τάς δικσταυρώσεις των όδων. Άλλοτε συνείχιζον νά κλείωσι τάς όδους διά κιγκλίδων, όπως προσυλαχθώσιν από των πυροπολητων, νυκτοκαλεπτων, ληστων και παντός ειδους κακούργων, διότι ανεπαρκεις ειχον αποδειχθή οι λόχοι των πυροβολιστων και των δραγόνων οι επιτετραχημένοι τήν περιπολίαν των όδων της πόλεως. Περι τά τέλη της βασιλείας της Έλισάβετ ουδεις ετόλμα μετά τήν έννάτην νά διέλθη παρ' του αυτοκρατορικου ανακτόρου, εκ σεβασμου και συμπαθείας προς τήν αυτοκράτειραν, ήτις ασθενούσα τότε έπασχε λίαν εξ άγρυπνίας, και ήλλασε συνεχώς κοιτάνα, βασανιζομένη υπό του δράματος της πρώτης νυκτός του βασιλείου αυτης.

Κατά τάς βροχεράς ήμέρας αι όδοι ήσαν αδιάβατοι. Αι αγοραΐκι άμαξαι ήσαν όλίγισται. Πέτρος ό Γ' επέληκεν επ' αυτων φέρον δύο ρουβλιων κατ' έτος, και ώρισεν, ένα οι άμαξηλάται φέρωσιν ως έμβλημα προς διάκρισιν δίσκον εκ δέρματος.

Ός ήτο δε παράδοξος ή θεα της πόλεως, ουτω παράδοξος ήτο ό χαρακτήρ και τά ήθη των κατοίκων. Ή εκπαιδευσις των παιδων ανετίθετο πάντοτε σχεδόν εις άγύρτας ασυνειδήτους. Ήρκει προς επιτυχίαν απλή άγγελία διά των έφημερίδων ότι μία οικογένεια ξένη «ευγενής και τιμία» έδίδασκε τά κοράσια, κατά τήν ικανότητα εκάστου, ξένος γλώσσας, οικιακά έργα, ράψιμον, χορήν και προς τούτοις «άνάγκωσιν έφημερίδων» έτέρα τις κυρια έδίδασκεν «αξιωματικην, γεωγραφίαν, ιστορίαν και εισέτι γραφήν». Πολλάκις έγινοντο δεκατέ ως διδάσκαλοι έν τε ταίς οικογενείαις και τοίς σχολείοις τινές συλληφθέντες άλλοτε έν τη όδω και φυλακισθέντες

ὡς μέθυσοι ἢ ὡς ἀνέστιοι, εἴτε διότι ἔσχον μέ-
ρος εἰς ρήσεις ληξάσας δι' ἀνθρωποκτονίας.

Αἱ εὐγενεῖς δεσποινίδες περὶ οὐδενὸς ἐτέρου ἐ-
φρόντιζον εἰμὴ περὶ τοῦ πῶς νὰ σφίξωσι κάλ-
λιον τὴν ὄσφυν, πῶς νὰ ὑποκλίνωνται χαριέστε-
ρον καὶ πῶς νὰ προσκαρμύζωσιν ἐπὶ τοῦ μετώ-
που ἢ τῶν παρειῶν τὰς μελανὰς ἐλαίας. Οἱ κύ-
ριοι ἐσπούδαζον πῶς κάλλιον νὰ φορέσωσι τὸν
πέilon, πῶς ν' ἀνοίγωσι τὰς θήκας, πῶς νὰ διευ-
θετώσιν τὰ περιχειρίδια καὶ πῶς νὰ ἐξάγωσι τοῦ
ουλακίου τὸ ρινόμακτρον, ἐμβαπτισμένον ἐντὸς
μύρου καλουμένου à la Reine, ἐδίδον δὲ συνήθως
συναντεύξεις πρὸς ἀλλήλους ἐν ταῖς ἐστιατορίοις
καὶ τοῖς μάλλον συγκαζομένοις καφενείοις. Οἱ
εὐπρωτότεροι ἐσχημάτιζον βιβλιοθηκὰς ἐκ γαλλι-
κῶν βιβλίων, ἅτινα οὐδέποτε ἀνεγίνωσκον.

Οὗχ ἦττον ἐλαφρὰ ἦσαν τῆς Αὐλῆς τὰ ἤθη. Πᾶς
τις ὄφειλε νὰ φέρῃ νέαν ἐνδυμασίαν, ἐτίθετο δὲ
σφραγίς ἐπὶ τῶν μεταχειρισμένων ἐνδυμάτων ἢ
ἐπ' ἐκείνων, ὧν ὁ συρμός εἶχε παρέλθει, διότι ἦ-
σαν «ἀπρεπῆ». Ἡ αὐτοκράτειρα Ἐλισάβετ κα-
τέλιπεν ἀποθηνήσκουσα δεκαπέντε χιλιάδας ἱμα-
τίων σχεδὸν κινουργῶν, χιλιάδας τινὰς ὑποδη-
μάτων καὶ δύο κισθία μεγάλα πλήρη κνημίδων
καὶ ταινιῶν. Συνεβίβησεν αὕτη νὰ προσέρχηται ἄ-
νευ ἐπιδείξεως εἰς τὰς ἐορτὰς τῶν ἐξοχωτέρων
προσώπων, καὶ διὰ τῆς ἰδίας περιχειρίδος ἢ τοῦ
ρινομάκτρον προσφύλατταν ἀπὸ τὸ ψῦχος τὰς χεῖ-
ρας καὶ τὸν λακίον τοῦ κόμης Ραζουμόφσκη,
ἐπιτίμου αὐτῆς ἵπποτου, εἰς τὰς ἐπιστολάς δὲ ἄς
ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὸν ὑπεγράφετο ἀστεϊζομένη «ἡ
πρώτη ὑμῶν soprano». Τῇ προσταγῇ αὐτῆς ἐ-
κοιμάτο μακαρίως ἐντὸς τοῦ κοιτῶνός της καὶ
παρὰ τὴν κλίνην αὐτῆς ἐπὶ στρώματος κατὰ γῆς
ἠπλωμένον γηραιὸς εὐνοούμενος ὑπνρέτης, ὅστις
τὴν ὑπνρέτει ἀπὸ τῆς νηπιακῆς αὐτῆς ἡλικίας,
καὶ ὅστις ἐγένετο κατόπιν ὁ ἀρχιστράτηγος Τσούλ-
κωφ. Ἡ αὐτοκράτειρα ἠγείρετο ἐνίοτε πρὸ αὐτοῦ
καὶ τὴν ἀφύπνιζεν, ἐκείνος δὲ γογγύζων καὶ τύ-
πτων αὐτῆς ἐλαφρῶς τὸν ὦμον τῇ ἔλεγεν· «Ἐξύ-
πνησες, πουλάκι μου;» Ἡ Μαύρα Σουβιάκωφ, ἡ
ἐπιστηθία φίλη τῆς αὐτοκρατειρας, ὑπεγράφετο·
«ἡ δούλη καὶ θυγάτηρ, θεράπαινα καὶ ἐξκδέλφη
σας», ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν οικειότητα ταύτην ὁ
σύζυγός της ἐδίωρε ποτὲ ὑπὸ τοῦ κόμης Ραζου-
μόφσκη, μεθύσαντος εἰς τινὰ θηρευτικὴν ἐκδρο-
μὴν. Δι' ἰδιαιτέρου διατάγματος διετάσσετο νὰ
μετανεχθῶσιν ἐκ Κιζάν ἀίλουροι σιθριανοὶ «ἐ-
πιθήδειοι καὶ ἔχοντες θέαν εὐπρεπῆ» ὅπως κατα-
στρέψωσι τοὺς μῦς τοῦ αὐτοκρατορικοῦ δικαίτη-
ματος, καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πύθηκοι τόσον μι-
κροὶ, ὥστε νὰ δύναται ἕκαστος αὐτῶν νὰ εἰσέρ-
χεται ἐντὸς τοῦ κελύφους ἐνὸς κοκοκαρύου. Ἰ-
διοκτῆτις τις ἐπαρχιωτὴς ἔγραψε πρὸς τὴν αὐτο-
κράτειραν «ὑπισχνουμένη νὰ δωρήσῃ πρὸς αὐτὴν
τέσσαρες κύνες, ἧτοι τὸν Ἰαπόλιτον, τὴν Γενέ-
ταρ, τὸν Μαρκήσιον καὶ τὴν Ἰουλιάρ», ἂν εἰς

τὸν σύζυγόν της ἀπενέμετο δημόσιόν τι ἀξίωμα,
ὅπερ ἐζητεῖ.

Ὁ αὐτοκράτωρ Πέτρος ὁ Γ' διώρισε τὸν κουρέν
του διευθυντὴν τοῦ ἐργοστασίου τῶν κεντητῶν
παραπετασμάτων καὶ εὐγενῆ τῆς ἀκολουθίας του,
καὶ εἰς ἠνίχόν τινα ἀπένευε τὸ ἀξίωμα τοῦ
συμβούλου. Ὁ Πέτρος ἠσχολεῖτο μετ' ἐπιμονῆς
εἰς τὰ τοῦ στρατοῦ. Τὰ μικρὰ καὶ εὐρέα ἱμάτια
τῆς ἐποχῆς Πέτρου τοῦ μεγάλου ἀντικατέστησε
διὰ στολῶν βραχειῶν καὶ στενῶν ὡς αἱ τῶν Πρώσ-
των. Μετέβαλε τὰ ἐν χρήσει χρώματα, ἧτοι τὸ
πράσινον διὰ τὰ ἱμάτια καὶ τὸ ἐρυθρὸν διὰ τὰ
περιλαίμια καὶ τὰς ἀναξυρίδας, ἐξουσιοδοτήσας
τοὺς διοικητὰς τῶν ταγμάτων νὰ ἐκλέξωσι κατ'
ἀρέσκειαν οἰονδήποτε ἄλλο χρῶμα. Εἰς τοὺς ἀ-
ξιωματικούς ἐχορήγησε τὸ δικαίωμα νὰ φέρωσι
σειρήνια εἰς τὴν στολὴν καὶ βάλθρον εἰς τὴν χεῖρα,
καὶ κατήργησε τὸ δικαίωμα ὅπερ εἶχον οἱ ὑπα-
ξιωματικοὶ καὶ δεκανεῖς νὰ μὴ φέρωσιν οἱ ἴδιοι
τὴν λόγχην καὶ τὸ ὄπλον ἐρχόμενοι εἰς τὰς πα-
ρατάξεις, ἀλλὰ νὰ ἐπιφορτίζωσι πρὸς τοῦτο τοὺς
στρατιώτας. Διέταξε πάντας τοὺς ἀνωτέρους στρα-
τιωτικούς, καὶ τοὺς ἔχοντας ἐπίτιμον τίτλον δι-
οικητοῦ λόχου, τάγματος ἢ συντάγματος, νὰ εὐ-
ρίσκωνται ἀπρεπεγλίτως ἐπὶ κεφαλῆς τῶν σωμα-
τιῶν τοῦ στρατοῦ κατὰ τὰ γυμνάσια. Ἡ διαταγὴ
αὕτη προξένησε πολλὴν σύγχυσιν εἰς πάντας.
Ἐθεάθησαν πρὸς μεγίστην ἐπιπλήξιν βαδίζοντες
καὶ ἐντὸς τοῦ βορβοῦρου βυθίζόμενοι μέχρις ἀσφα-
γάλων, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν λόγων καὶ τῶν ταγμά-
των ἱκανοὶ στρατάρχαι, οἷον ὁ κόμης Ἀλέξινδρος
Σουβιάκωφ, ὁ κόμης Ἀλέξιος Ραζουμόφσκη, ἠθ-
λυδρίας συβιρίτης, ὁ πρίγκιψ Γεώργιος, θεῖος τοῦ
αὐτοκράτορος, καὶ ὁ πρίγκιψ Νικήτας Τρουμπέτ-
σκι, πάσχων ὑπὸ ἀσθματός καὶ σύρων τοὺς πό-
δας ἐξωγκωμένους ἐκ τῆς ποδάρρας. Αὐτὸς δὲ
ἐτιμᾶν (ἀρχηγός) τῶν κοζάκων ἠναγκάσθη νὰ
λάβῃ ἐπὶ μισθῷ ὡς διδάσκαλον ἀξιωματικὸν τινὰ
ἐξ Ὀλσταίν, ὅπως ἐμαθήθῃ τὰ νέα γυμνάσια.

Ἐνεκα τῶν νεωτερισμῶν τούτων ἡ θέα τῆς πό-
λεως κἄπως μεταβλήθη. Ἐνῶ πρότερον ἐφαίνοντο
ἐξω μόνον φιλήσυχοι πολῖται, τὰς δόδους ἐπιπλή-
ρωσαν αἰφνης στρατιωτικοὶ, πλήρεις ὑπεροψίας
καὶ ἀλαζονείας. Ἐν τῇ πλατείᾳ τῶν ἀνακτόρων
ἐλάμβανον χώραν καθεκάστην σχεδὸν παρατά-
ξεις, ἐξελιγμοὶ καὶ πᾶν εἶδος γυμνασίων, καὶ ἠ-
κούοντο ἀδιαλείπτως προσταγαὶ καὶ ζητωκραυ-
γαί. Τῆδε κἀκεῖσε ἐφαίνοντο καλπάζοντες ὑπα-
σπισταὶ βαίνοντες ἐν σπουδῇ, καὶ ὑπηρεταὶ τρέ-
χοντες ἔριπποι καὶ πεζοί. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐν τού-
τοις ἐξηκολούθει τερῶν τὰς εἰρηναῖκας ἐξείας τῆς
αὐλῆς αὐτοῦ. Περιεπάτει πεζὸς ἐντὸς τῆς πόλεως
καὶ ἄνευ συνοδείας, ὡς δὲ ἔλεγεν ἐν τινι αὐτοῦ
ἐπιστολῇ πρὸς τὸν φίλον του Φριδερίκον τὸν Β'
τῆς Πρωσίας «οὐδὲν παρ' οὐδενὸς ἐφοβεῖτο, καὶ
ἀφίετο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν προ-
στασίαν τοῦ λαοῦ του».

X.

ΟΙ ΚΥΝΕΣ ΤΗΣ ΕΥΕΛΗΙΔΟΣ ΑΚΡΑΣ

Ὅσα καὶ ἂν ἐλέχθησαν περὶ τοῦ ὀρμευφύτου,
τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς πίστεως γενῶν τινῶν
κυνῶν τῆς Εὐρώπης, πάντοτε ὅμως εἰσι κατώτε-
ρα τῶν θαυμασίων προτερημάτων τοῦ γένους τῶν
κυνῶν τῆς μεσημβρινῆς Ἀφρικῆς.

Οἱ διεληθόντες τὸν Ἅγιον Βερνάρδον καὶ τὸν
Ἅγιον Γοθάρδον περιηγηταὶ βεβαίως ἐξεπλάγη-
σαν ἐξ ὧν εἶδον καὶ ἤκουσαν περὶ τῶν κατορ-
θωμάτων τῶν ἐν τοῖς μοναστηρίοις τῶν ὀρέων
τούτων κυνῶν.

Λοιπὸν τὰ περίεργα ταῦτα ζῶα εἶνε οὐδὲν πα-
ραβαλλόμενα πρὸς τοὺς κύνες τοῦ Εὐέλπιδος ἀ-
κρωτηρίου, ἐπὶ τῆς χώρας τῶν Ὀττεντότων.

Μέγα πλῆθος λεόντων, λεοπαρδάλεων καὶ τί-
γρων φοιτῶσιν εἰς τὰς νομάς, ὅπου ἄγουσι τὰ
ποίμνια αὐτῶν οἱ Ὀττεντότοι, καὶ ἔνεκα τῆς κα-
ταστάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας συνήθως ἐγκατα-
λείπουσι πρὸς διανυκτερεύειν. Προκειμένου λοιπὸν
νὰ διαφυλαχθῶσι ταῦτα ἀπὸ τῶν προσβολῶν τῶν
σαοκοφάγων, ὁ κύων εἶνε ὁ γενναϊότατος, ὁ δε-
ξιότατος καὶ ὁ ἀγρυπνότατος τῶν ὑπερασπιστῶν.

Θηρὶξ ὄρνια, ῥύγχος ὄξυ, ὅτα εὐθέα, χρῶμα
φαῖν καὶ τετραγωνοειδεῖς πόδες καθιστῶσιν εἰ-
δεχθῆς τὸ ζῶον· ἀλλ' ὅμως εἶνε ἀριστος φύλαξ.
Φυλάττει δὲ ὡς ἐξῆς· Ὅταν τὴν νύκτα συνέρ-
χεται καὶ ἀγρυπλῇ τὸ ποίμνιον, τέσσαρες κύνες
διανέμονται τὴν ἀμυντικὴν γραμμὴν καὶ τίθεν-
ται σκοποὶ κατ' ἀποστάσεις ἴσας.

Οὐδέποτε κατακλινόμενοι, ἀγρυπνοῦσι καθή-
μενοι καὶ τὴν κεφαλὴν προτεταμένην ἔχοντες, ἵνα
μὴ διαφύγῃ αὐτοὺς ὁ ἐλάχιστος κρότος ἢ τὸ ἐ-
λαφρότατον πάτημα, καὶ ἵνα καλῶς φρουρῶσι τὸ
ποίμνιον.

Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἐπειδὴ πᾶσα καλῶς ὠργα-
νισμένη ἀμυνα ἀπαιτεῖ καὶ περιπολίαν, ἐν τῷ με-
ταξὺ τοῦ χρόνου εἰς κύων ἐξερχόμενος τοῦ στα-
θμοῦ τῆς φυλακῆς, προχωρεῖ ὡς περίπολος πολ-
λὰ μέτρα μακρὰν τοῦ στρατοπέδου, περιφέρεται
πρὸς κατὰλήπην τοῦ ἔχθρου, τείνει τὸ οὖς εἰς τὰ
συμβαίνοντα καὶ ἐσφραίνεταί, μετὰ πολλὰς δὲ
περιστροφὰς, ἀφ' οὗ βεβαιωθῇ περὶ τῆς ἀσφαλείας
τῶν πέριξ, ἐπανέρχεται εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ θέ-
σιν, ἄλλος δὲ κύων διαδέχεται ἀμέσως τὸν πρῶ-
τον, καὶ οὕτω κατὰ σειρὰν πάντες μέχρι τῆς ἡ-
μέρας.

Ἄλλ' ὅμως ἡ ὥρα καθ' ἣν ἐκδηλοῦται τὰ μάλι-
στα τὸ θαυμάσιον τοῦ ὀρμευφύτου τῶν ζῶων τού-
των εἶνε ὅταν τίγρις τις ἢ λεοπαρδάλις ἐπιφα-
νεῖται ἀπειλῇ προσβολῆν κατὰ τοῦ ποίμνιου.

Τότε πρόκειται περὶ ἀγῶνος λίαν ἀνίσου, καὶ
κακῶς θὰ εἶχε κύων ἐπιχειρῶν νὰ καταδιώξῃ ἢ
νὰ καταβῆλῃ μόνος τόσον φοβερὸν ἀντίπαλον.

Ὁ σκοπὸς ἐκβάλλει τότε κραυγὰς ἐπικλησεως
εἰς βοήθειαν, καὶ οἱ κύνες συγκεντρούμενοι, ὀρ-
μῶσιν ὁμοῦ κατὰ τοῦ κακοποιοῦ θηρίου, ὅπερ
προσβάλλουσι καὶ σπαράττουσιν. Ἐὰν δὲ τύχῃσι

πολυάριθμοι οἱ ἔχθροι, οἱ δὲ κύνες ἀνεπαρκεῖς,
τότε κραυγαὶ αὐτῶν ὀξεῖαι, θρηνώδεις καὶ παρα-
ταταμένα καλοῦσι πρὸς βοήθειαν τοὺς κύνες τοῦ
γειτονικοῦ ποίμνιου, οἵτινες προστρέχουσι πά-
ραυτα ἐπὶ τῷ ὄρω ἀμοιβαϊότητος.

Ὁ Ὀττεντότος θεωρῶν τὸν κύνα μέλος τῆς
οἰκογενείας, συμμερίζεται μετ' αὐτοῦ πάντα τὰ
ἀγαθὰ τοῦ βίου· εἶνε δὲ τῷ ὄντι φίλος τοῦ οἴ-
κου, φύλαξ τῆς ἀγροτικῆς καλύβης καὶ ὑπερα-
σπιστὴς τῶν κτηνῶν. Δ*.

Η ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΙΑ

Ἡ ὠρολογιοποιία, κατὰ τινὰ ἀρχαίον ὀριτυμὸν,
εἶνε τέχνη κατασκευαστικὴ μηχανῶν, αἵτινες διὰ
συμπλοκῆς τροχῶν τινῶν μετροῦσι τὸν χρόνον,
διαίρουσιν αὐτὸν εἰς ἴσα μέρη καὶ δεικνύουσι διὰ
καταληπτῶν σημείων τὴν διαίρεσιν ταύτην.

Οἱ ἀρχαῖοι ἠρκοῦντο ἀριθμοῦντες τὸν χρόνον
ἀπὸ ἀνατολῆς μέχρις ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ὡς οἱ
Βαβυλώνιοι, ἢ καὶ ἀπὸ δύσεως μέχρι δύσεως ὡς
οἱ Ῥωμαῖοι. Οὗτος δὲ μάλιστα ὁ τελευταῖος τρό-
πος τῆς διαίρεσεως τοῦ χρόνου ἦτο ἐν χρήσει ἐν
τε τῇ Ῥώμῃ καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις πόλεσι τῆς
Ἰταλίας.

Πᾶσα ἡ περὶ μετρήσεως τοῦ χρόνου γνῶσις τῶν
ἀρχαίων περιορίζετο εἰς τὸ ἡλιακὸν ὠρολόγιον,
τὸν γινόμενον, τὸ ἀμμόμετρον καὶ τὴν κλεψύδραν,
καὶ μέχρι τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος ἠγνοεῖτο παν-
τελῶς ὁ διὰ τῶν ὀδοντωτῶν τροχῶν καὶ τῶν ἐ-
ναρμυζομένων περυγοῦτων τροχίσκων μερισμὸς
τοῦ χρόνου.

Μόλις ἀπὸ τοῦ προμνηθέντος αἰῶνος ἤρξατο
ἡ ἐξεργασία τῶν ἐπὶ τῶν κωδωνοστασίων τῶν ἐκ-
κλησιῶν τελέντων ὠρολογίων, κινουμένων διὰ βάρ-
ρους προσηρητημένους εἰς τὸν μέγιστον τροχόν,
ὅστις ἐξώθει πάντας τοὺς ἄλλους. Πλάξ τις εἰς
δώδεκα ἴσα μέρη διηρημένη ἐδείκνυε τὸν χρόνον
δι' ἐπιτροχίου γινόμενος, σημειοῦντος δώδεκα ὠ-
ρας τὴν μεσημβρίαν, καὶ περιστρεφόμενου ἀπὸ με-
σημβρίας εἰς μεσημβρίαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα δεξιὸι καὶ εὐφρεῖς ἐργάται κα-
τεσκεύαζον τοὺς ἀλληλενδέτους τροχοὺς, ἀντα-
ποκρινόμενος εἰς σφῦραν, ἧτις κρούουσα ἐπὶ κώ-
δωνος ἠχηροῦ τὰς ἐπὶ τῆς πλακῆς δεικνυόμενας
ὥρας ἐγνωστοποιεῖ ταύτας καὶ ἄνευ φωτὸς τὴν
νύκτα, ὅπερ ἐχρησίμευσε πρὸ πάντων εἰς τὰ μο-
ναστήρια ἀπαλλαγθέντα τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ ἐπι-
σκοπῶσι τοὺς ἀστέρους πρὸς γνῶσιν τῶν ὥρῶν τῆς
νυκτὸς διὰ τὰς θρησκευτικὰς ἀκολουθίας.

Τινὲς τῶν συγγραφέων ἀποδίδουσι τὴν πρώτην
ἐπίνοιαν τῶν ὠρολογίων εἰς τὸν Gerbert ἐξ Ὠ-
βέρνης (Auvergne), μονάσταντα κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ
Ἅγιῳ Γεράρδῳ, μοναστηρίῳ τῆς Λυβιλλάκης,
μετὰ δὲ ταῦτα γενόμενον ἀρχιεπίσκοπον τῶν Ῥη-
μῶν (Reims), ὑπερὸν δὲ τῆς Ῥαβέννης (Ravenne)
καὶ ἐπὶ τέλους πάπαν ὀνομασθέντα Σύλβεστον Β'.

Οἱ αὐτοὶ συγγραφεῖς ἀξιοῦσιν, ὅτι τῷ 996

κατεσκευάσεν οὗτος ἐν Μαγδεβούργῳ περίφημον ὠρολόγιον, θεωρηθὲν θαυμαστὸν ἔργον· ἀλλ' ὅμως οὐτ' ἐλάχιστον ἔγχος ὑπάρχει ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, οὔτε κἀν ἀναγνωρίζουσι οἱ ἐγγύφιοι ἱστορικοὶ αὐθεντικὴν τινα περὶ τοιοῦτου ἔργου παράδοσιν, οἱ δὲ Βενεδικτῖνοι καὶ βεβαιοῦσιν, ὅτι τοῦτο τὸ ὠρολόγιον ἦτον ἀπλοῦν ἡλιακὸν ὠρολόγιον.

Πρῶτον ἐν τῇ ἱστορίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς μηχανικῆς κατασκευασθὲν ὠρολόγιον ἀναφέρεται τὸ τοῦ Ριχάρδου Βίλιγκχορτ ἡγουμενεύσαντος τοῦ Ἁγίου Ἀλβάνου ἐν Ἀγγλίᾳ τῷ 1326. Δεύτερον εἶναι τὸ κατὰ διαταγὴν Ἰακώβου τοῦ Δουδῆ κατασκευασθὲν ἐν Παταβίῳ, ὅπερ ἐδείκνυε καὶ τὸν δρόμον τῶν πλανητῶν καὶ τοῦ ἡλίου. Τρίτον δὲ τὸ ὠρολόγιον τοῦ Παλατίου ἐν Παρισίοις, ἐξεργασθὲν τῷ 1370 ὑπὸ Ἐρρίκου τοῦ Βίκου, ἐλθόντος κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Καρόλου Ε' ἐκ Γερμανίας.

Κατὰ μικρὸν πᾶσαι αἱ μεγάλαι πόλεις τῆς Εὐρώπης ἀπέκτησαν ὠρολόγια διὰ διαφόρων μηχανημάτων καὶ ἐνίοτε δι' ἀλλοκότων ἐπιτηδεύσεων κεκοσμημένα καὶ πεπλουτισμένα. Ἐκ δὲ τῶν ὠρολογίων τούτων, ὧν ὁ ἄγκος ἦτο ὑπέμετρος, ὁδὴ γηθέντες οἱ τεχνῖται κατεσκευάσαν ὑστερον πρὸς χρῆσιν τῶν οἰκιῶν μικρότερα ἐκκρεμῆ, λίαν ὅμως ἀτελῆ κατὰ πρῶτον. Τέλος πάντων ἐπενοήθη μετὰ ταῦτα καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν ἐγκολπίων ὠρολογίων, ἅτινα ὅμως κατ' ἀρχὰς ὄντα καὶ αὐτὰ σχετικῶς ὀγκώδη ἐδυσκόλευον τοὺς φέροντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1700 τοσοῦτον ἐσμικρύνθησαν. ὦστε καὶ ἐντὸς τῶν σφαιροειδῶν λαβῶν βράβδων καὶ ἐν ὀμφαλοῖς βίπιδιῶν καὶ ἐπὶ δακτυλιδίῳ περιελήφθησαν.

M*

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ Ν** ἔχει τὴν ἀδυναμίαν νὰ δανείζεται συχνά, ἀλλὰ νὰ μὴν ἀποδίδῃ ποτέ.

Προχθὲς ἀπαντᾷ ἓνα τῶν φίλων του. τὸν Δ...

— Δάνεισέ με δέκα φράγκα, τοῦ λέγει χωρὶς περιστροφάς.

— Πάλιν; .. ἀποκρίνεται ὁ Δ... Καλλίτερα σοῦ τὰ χαρίζω, δὲν σὲ δανείζω.

— Μπᾶ! καὶ γιατί;

— Γιατί δὲν θὰ μοῦ τὰ δώσης ποτέ, καὶ θὰ τὰ χαλάσωμε γιὰ τὰ δέκα παλιοφράγκα.

— Ἄ! τότε δός μου, σὲ παρακαλῶ, εἰκοσι.

* *

Ἄστειά ἄτοπα τῆς μυωπίας.

Ἐν τῷ ἐστιατορίῳ ξενοδοχείου παρακάθηται κυρία τις μετὰ τῆς κόρης της, ἀλλὰ μόλις ἐγγίξουσι τὰ φαγητὰ· τῶσον φαίνονται ἀπῆσχολλημένοι.

Εἰς ὑπηρετίης προσέρχεται καὶ παρουσιάζει εἰς τὴν γραίαν κυρίαν ἐπὶ δίσκου τηλεγράφημα· ἀλλ' ἡ κυρία εἰς ἄκρον μύθῳ τοῦ λέγει·

— Εὐχαριστῶ, δὲν θέλω ἄλλο!

— Ἀλλὰ, κυρία, εἶνε. . .

— Δὲν θέλω, σοῦ λέγω.

Ὁ ὑπηρετίης, ἐκπληκτος, ἀποσύρεται.

Ἡ παρακαθημένη νέα στρέφει τὸ βλέμμα·

— Μαυρὰ, εἶνε τηλεγράφημα.

Τότε ἡ κυρία, τείνουσα ἀποτόμως τὴν χεῖρα ἵνα λάβῃ τὸ τηλεγράφημα, συναντᾷ ἄλλην παροψίδα, τὴν ὁποίαν ἐν τῷ μεταξῷ ἔρρασαν ἄλλος ὑπηρετίης, καὶ ἀποσύρει ἐξ αὐτῆς τεμάχιον γλώσσης καλοψημένης!

Τὰ χρονικά διηγοῦνται ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως τῆς Βουργουνδίας Γεντρόνου ἀποηνήσκουσα, ἐβίασε τὸν σύζυγον αὐτῆς νὰ τῇ ὑποσχεθῇ ὅτι θὰ ἔθαπτε μετ' αὐτῆς καὶ τοὺς ἱατροὺς της!

ΑΔΗΘΕΙΑΙ

. . . Τὴν σήμερον τὰ ἦθη ὡς προβαίνουν Ὁ ἔπαινος καὶ ἡ μομφὴ οὐδὲν σχεδὸν σημαίνουν. Κατὰ τὰ πάθη ἕκαστος ἢ τὰ συμφέροντά του, Ὁ μὲν σὲ δίδει στέφανον, ὁ δ' ὄστρακον θανάτου. (Μολιέρου).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ Καλιφορνία, ἢ ἄλλοτε περίφημον καθίστων μόνον τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, εἶνε νῦν πρωτίτως χώρα γεωργική. Ἐτακτον ἐπίδοσιν ἔλαβεν ἰδίως ἡ καλλιέργεια τῶν ἀμπέλων. Κατ' ἐπίσημον στατιστικὴν, ἐν ἔτει 1880 ἡ Καλιφορνία παρήγαγε 4,300,000 ἑκατόλιτρα οἴνου καὶ 200,000 ἑκατόλιτρα οἰνοπνεύματος.

Ἐν Βερολίνῳ ἡ Ἑταιρεία τῶν τηλεφώνων ἀνίδρυται ἐν τῇ Δενδροστοιχίᾳ τῶν Φιλυρῶν γραφεῖον, ἐν ᾧ ὁ βουλόμενος δύναται νὰ συνδιαλεχθῇ ἐπὶ πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας διὰ τοῦ τηλεφώνου μετὰ τῶν συνδρομητῶν τῆς Ἑταιρείας, ὧν τὰ ὀνόματα εἶνε ἀναγεγραμμένα ἐν ἰδίῳ πίνακι.

Εἰς ἀναφορῆς.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΤΟΥ ΒΑΛΤΕΡ ΣΚΩΤ

Ὁ Βάλτερ Σκώτ, γράφων πρὸς νέον ζητοῦντα συμβουλὰς παρ' αὐτοῦ, ἔλεγε· «Πρόσχε νὰ μὴ ἐμπέτης εἰς σφάλμα κοινὸν εἰς τοὺς ὀλίγων ἐργασίαν ἔχοντας, ἐννοῶ τὴν εἰς μηδαμινὰ χρονοτριβὴν. Μὴ ἀναβάλλῃς τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ παρτυτικά ἐκτέλει αὐτὴν καὶ μὴ σχολάζῃς πρὶν ἐργασθῆς. Ὀλόκληρον στράτευμα εἰς ἀταξίαν ἐνίοτε περιγίγνεται, διότι τὰ προπορευόμενα τάγματα προβαίνουν ὀκνηρῶς καὶ ἀτάκτως. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει ὡς πρὸς τὰς ὑποθέσεις· ἐὰν ἡ μᾶλλον κατεπίγουσα δὲν τελειώσῃ εὐθὺς ἀκριβῶς καὶ ἐν τάξει, συσσωρεύονται ἄπειροι ὑποθέσεις γινόμεναι καὶ αὐταὶ κατεπίγουσαι, μέχρις ὅτου οὐδεὶς ἀνθρώπινος νοῦς δύναται νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν σύγχυσιν».